

אספקלריה

גליון ה' | תמוז תשע"ט

ראי מבין כותלי המכון מדעי טכנולוגי להלכה

באספקלריית השעה

מאת ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א

בתוכן

- 1 באספקלריית השעה - מקרא אני דורש..... מאת ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א
- 6 מבעד לאספקלריה..... מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו
- 13 בראי ההלכה..... שאלות נבחרות משולחן רבני המכון
- 21 על משמר השבת..... מקפייאם
- 28 באספקלריה של תורה..... מאצרותיו של הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל

מקרא אני דורש

שנינו במשנה (תענית כו.): "חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז וחמשה בתשעה באב, בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות ובוטל התמיד והובקעה העיר" וכו'.

על כך נאמר בגמרא (שם כח.): "הובקעה העיר בשבעה עשר הוה, והכתיב בחודש הרביעי בתשעה לחודש ויחזק הרעב בעיר, וכתיב בתריה ותבקע העיר וגו', אמר רבא לא קשיא, כאן בראשונה כאן בשניה, דתניא בראשונה הובקעה בתשעה בתמוז בשניה בשבעה עשר בו".

אודות שלושת שנות המצור על חומות ירושלים לפני חורבן בית שני, עד שהובקעה העיר בשבעה עשר

בתמוז, מספרים חז"ל (גיטין נו.): "שדריה עילויהו לאספסיינוס קיסר (- שיגר קיסר רומי אליהם את אספסיינוס שלאחר מכן מונה לקיסר), אתא צר עלה תלת שנין (- הגיע עד לירושלים וצר עליה שלוש שנים)... כי מטא להתם (- כאשר הגיע רבן-יוחנן-בן-זכאי לפני אספסיינוס) אמר שלמא עלך מלכא שלמא עלך מלכא (- אמר לו: שלום עליך המלך שלום עליך המלך), אמר ליה מיחייבת תרי קטלא (- אמר לו אספסיינוס: זה עתה התחייבת פעמיים מיתה), חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא (- ראשית, מפני שאיני מלך וקראת לי מלך), ותו אי מלכא אנא עד האידינא אמאי לא אתית לגבאי (- ועוד, אם אכן מלך אנוכי מדוע לא הגעת אלי עד עתה?), אמר ליה דקאמרת

לאו מלכא אנא איברא מלכא את (- אמר לו רבן-יוחנן-בן-זכאי: לגבי מה שאמרת כי אינך מלך, אכן אתה עתיד להיות מלך), דאי לאו מלכא את לא מימסרא ירושלים בידך (- כי אילו לא היית מלך לא היתה ירושלים נמסרת בידך²), דכתיב והלבנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך, דכתיב והיה אדירו ממנו וגו', ואין לבנון אלא בית-המקדש, שנאמר ההר הטוב הזה והלבנון... אדהכי אתי פריסתקא ליה מרומי, אמר ליה קום דמית ליה קיסר ואמרי הנהו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא (- בינתיים הגיע שליח מרומי, אמר לו לאספסיינוס: קום, כי מת הקיסר ונמנו גדולי וחשובי רומי להושיבך בראש ולמנותך לקיסר)".

מובא בשם הסבא מנובהרדוק, מגדולי תנועת המוסר, הגאון הצדיק רבי יוסף יוזל הורוויץ זצ"ל (בס' 'מדרגת-האדם' ח"ב, עמ' פט), שלמד מסיפור זה כי אצל רבן-יוחנן-בן-זכאי היה הכתוב בתורה מציאות חזקה ואיתנה יותר מאשר מציאות החיים הנראית לעין, עד כדי כך שסיכן את עצמו להכריז על אספסיינוס כמלך, בעוד שאספסיינוס עצמו ידע שלא כך הם פני הדברים, ולא עוד, אלא שכשאמר לו אספסיינוס כי בשל כך הוא התחייב מיתה לא נרתע, ועמד בתקיפות על דעתו, באומרו לו "איברא מלכא את".

2. ועי"ש במה שכתבו התוס' (ד"ה אי): "אע"ג דאכתי לא מימסרא בידו עד שבא טיטוס, מ"מ כיון דכבר צר עליה שלוש שנים דהוה כפנא הוי כאילו כבר נמסרה".

1. וכבר נתבאר בדברי הראשונים (תורת-האדם' להרמב"ן, ענין אבלות ישנה, ב'כתיבי רמב"ן', מהדו' שעוועל, עמ' רמג; ח"י הריטב"א ר"ה יח: ותענית שם) כי לאחר חורבן בית שני קבעו להתענות ביום י"ז בתמוז שבו הובקעה העיר בשניה משום דחורבן שני חמיר לן טפי. ועוד נתבאר בדברי הריטב"א (שם) דאפשר דמעיקרא ידעו הנביאים בחורבן בית שני, ולכן לא קבעו התענית ליום מסוים דווקא אלא תלו אותה בחודש הרביעי. ועי' בזה בתשב"ץ (ח"ב, סי רעא), שכתב לבאר שכל הצומות מדברי קבלה לא נקבע להם יום מיוחד אלא בחדשים תליא מילתא, ועוד הלכו בדרך זו המנ"ח (מצ' שא אות ב) והגר"ח מבריסק (כתיבי הגר"ח), ואכמ"ל.

(שיעורי הגרמ"ד הלוי עה"ת, חלק דרוש ואגדה, עמ' שסג; 'עובדות והנהגות לבית בריסק', ח"ב עמ' קנב, וה"ג עמ' קמח) שהוכיח זאת ממה שאמרו חז"ל (תמורה טז): "אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שנפטר משה רבינו לגן-עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך, אמר לו רבי כלום הנחתך שעה אחת והלכתי למקום אחר, לא כך כתבת בי ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" וכו'. והלא לכאורה יפלא למה הוצרך יהושע להוכיח כן למשה רבינו ממה שכתב עליו בתורה? וכי לא ידע זאת משה רבינו בעצמו מכח המציאות, שמעולם לא הניחו יהושע לשעה אחת והלך למקום אחר? אלא מכאן, שאין מציאות אמיתית איתנה יותר ממה שכתוב בתורה, והיא מכרעת הרבה מעבר לידיעת האדם עצמו.

כיוצא בזה הוכיח גם הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף-שלמה כהנמן, כפי שמובא בשמו ('הרב מפוניבז', ח"ב, עמ' רח), ממה שאמרו חז"ל (גיטין ו): "והא בבל לצפונה דארץ-ישראל קיימא, דכתיב ויאמר ה' אלי מצפון תפתח הרעה" וגו'. אשר מכאן מוכח שהתורה בלבד היא המציאות, שכן רק מכח הפסוק יודעים אנו את המציאות הגיאוגרפית הידועה שבבל נמצאת בצפון ארץ-ישראל, ובלעדי הפסוק לא היינו יודעים זאת...

עוד מקובל לציין בהקשר זה, למה שאמרו חז"ל (שבועות ו): "בא אמר רבא כגון שבור מלכא (- מלך פרס) וקיסר (- מלך רומי), אמר-ליה רב-פפא לרבא הי מינייהו עדיף (- מי מביניהם חשוב יותר?), אמר-ליה בחורשיא קא אכיל ליה (- רב-פפא, השואל, דומה כמי שטמון כל ימיו בחורשות וביערים ואינו יודע מאומה בטיבעה של מלכות), פוק חזי טיבעא דמאן סגי בעלמא (- צא וראה טבעו של מי הולך בעולם), דכתיב ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה, אמר רבי יוחנן זו רומי חייבת (- הרשעה) שטיבעה יצא בכל העולם כולו". הרי לנו, שגם כאשר אמר רבא לרב-פפא "פוק חזי" (- צא וראה) לא התכוון לכך שיצא לרחובות ולשווקים ויראה כן בעיניו וישמע באוזניו, אלא להוכיח מן הכתוב, כפי שדרש זאת רבי יוחנן על מלכות רומי שיצא טיבעה בכל העולם.

בדרך שונה במקצת מובא בשמו של הרה"ק רבי שמחה-בונה מפרשיסחא (בס' 'קול שמחה', לקוטים, עמ' 68), שעמד על מה ששינינו במשנה (ברכות לד): "אמרו עליו על רבי חנינא-בן-דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת, אמרו לו מנין אתה יודע, אמר להם אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו יודע אני שהוא מטורף". שעל כך אמרו חז"ל (בגמ' סם): "מנא-הני-מילי, אמר רבי יהושע-בן-לוי דאמר קרא בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו", ומפרש רש"י (שם ד"ה בורא ניב שפתים) שפסוק זה מורה על כך שכשניב השפתים של האדם בריא (כלומר: שתפילתו שגורה בפיו) אזי מובטח על השלום (כלומר: "יודע אני שהוא מקובל"). שלכאורה יש להקשות, מפני מה שאלה על כך הגמרא מנא-

כל זאת, מכח ההוכחה שהיתה לו מתוך הכתובים שאין ירושלים נמסרת אלא בידי מלך. הוכחה זו היתה בידו של רבן-יוחנן-בן-זכאי כצוק איתן וכעמוד של ברזל, למרות שהמציאות הנראית לעין הכחישה זאת, ולא היה בידו באותה שעה שום סימן אחר המורה על כך שהמציאות העכשווית עומדת להשתנות, עד שהגיע השליח מרומי ואישר את דבריו, כי ברור היה אצלו למעלה מכל ספק שהמציאות האמיתית היא אך ורק זו הכתובה בתורתנו הקדושה, ואין שום מציאות אחרת, תהיה אשר תהיה, יכולה להכחישה³.

יסוד זה, כי הכתוב בתורה מכריע לחלוטין את המציאות הנראית לכאורה לעינינו, עולה בפירוש גם ממה שאמרו חז"ל (תענית ה): "רב נחמן ורבי יצחק הוו יתבי בסעודתא (- היו יושבים יחד בסעודה), אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק לימא מר מילתא (- יאמר נא מר דבר מה)... בתר דסעוד (- לאחר שסעדו) אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת, אמר ליה וכי בכדי ספדו ספדיינא וחנטו חנטיי וקברו קברייא (- אמר לו רב נחמן: וכי לחנם ספדו הספדנים וחנטו החונטים וקברו הקברנים), אמר ליה מקרא אני דורש, שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים". אף שאין לנו שמץ כל-שהוא של מושג מה במשמעות הדברים כי "יעקב אבינו לא מת", בכל זאת מפורש שם כי את רבי יצחק לא הטרידה כלל הקושיה מהספדנים, החונטים והקוברים, שהרי "מקרא אני דורש", ומתוך הכתוב הוא מוכיח כי "יעקב אבינו לא מת", ואם-כן מה-לי ספדנים, חונטים וקוברים, בשעה שיש ראייה מן הכתובים והמקראות, שהיא שקולה ומכריעה כנגד כל מציאות אחרת.

נוסף על כך, כמה וכמה מקורות בש"ס מצביעים על כך, כי גם כאשר המציאות הנראית לעין אינה סותרת את האמור בתורה, הרי שראייה והוכחה מתוך התורה גופא עדיפה פי כמה על המציאות עצמה. על חלקם של המקורות לכך כבר עמדו גדולי הדורות, כדלהלן.

בשם הרב מבריסק, הגאון רבי יצחק-זאב סאלאווייצ'יק, מובא

3. וראה בס' 'פניני רבנו יחזקאל' (ח"ב, עמודים לז-מ) שהגר"א ברמסקי זצ"ל היה מספר כי בצעירותו זכה לשמוע מפיו של הסבא מנובהרדוק את היסוד האמור עפ"י הוכחתו של ריב"ז, והוסיף לומר לו: 'דע לך! במה תוכל לעבור היטב את כל החיים כרצון ה'?' אך ורק ע"י שתדע שאין כל מציאות בעולם מלבד האמור בתורה, מה שכתוב בתורה זו היא מציאות אמיתית ואפס זולתה'. והיה נוהג הגר"א ברמסקי להוסיף, כי אכן כך הוא נוהג במשך כל ימי חייו, שרק מה שכתוב בתורה היא המציאות שבבילוי, ובתורה הוא רואה חזות הכל, וממנה הוא נוטל עצה ותושיה לכל שאלה במהלך החיים, כשהוא מפרש עפ"י את הכתוב (תהלים קיט, כד): "גם עדותיך שעשועי אנשי עצתי", כלומר: מי הם "אנשי עצתי" אשר מהם אני נוטל עצה? הלא המה "עדותיך" - התורה הקדושה, שהיא לבדה לי ליועץ.

במילים אחרות כבר נתפרש עיקרו של יסוד זה בדברי הרמב"ם (פיה"מ למס' פרה פ"ג מ"ג) לגבי הגדרת שם 'טהרה': "אמנם כל עוד שיהיה אצלנו איש טהור ידוע הנה אין הבדל בין איש שלא נטמא לעולם במת ובין איש אשר נטמא כל ימיו ואחר-כך טבל והזה עליו שלישי ושביעי, אלא שזה אשר הוזה עליו יותר גדול המדרגה בטהרה, לפי שהכתוב כבר שפט עליו שהוא טהור". שמפורש שם בדבריו הנפלאים, כי אדם שהיה טמא מת ונטהר מטומאתו כדת וכדין התורה מעידה עליו שהוא טהור, ומעלת טהרתו גדולה יותר ממי שאנו יודעים עליו בוודאות מוחלטת שלא נטמא כלל מעודו⁵.

סיפור נפלא מסופר (ראה: הגש"פ 'מבית-לוי'-בריסק, עמ' שא) אודות הרב מבריסק, הגאון רבי יצחק-זאב סאלאוויצ'יק, אשר חידש בדעת רש"י (פסחים סד. ד"ה קראו את ההלל) כי מלבד ההלל שהיו הלויים משוררים בשעת הקרבת קרבן-פסח על דוכנם היו גם מקריבי הקרבן אומרים את ההלל בשעת שחיטת הפסח⁶. לימים רצה אחד מבאי ביתו לגרום לו קורת רוח, ולהראות לו שכך מעיד בפירוש נציב רומי, שהיה נוכח בעצמו בהקרבת קרבן-פסח בבית שני (כפי שמופיע במכתב עדותו, שנדפס בסידור 'בית-יעקב' להרע"ב"ץ, שער המפקד מבוא ג, מתוך ס' 'שבת-יהודה'), כי 'תוקעים בהתחלת קרבן כל כת וכת כדי להשמיע לכהנים' העומדים שם על דוכנם שיאמרו ההלל בקול רינה ותודה... וכן בעל הקרבן אומר ההלל'. הרב מבריסק לא אבה לשמוע על כך, ולא זו בלבד, אלא אף נזף בו, באומרו: אני חידשתי כן מכח דברי רש"י הקדושים, ומעתה מה יתן לי ומה יוסיף לי עדותו של גוי זה או אחר!?

מסופר גם על רבה הנודע של קוממיות, הגאון הצדיק רבי בנימין מנדלזון, כי ישב פעם בדין-תורה מסובך שהתנהל בין שני מנהלי מוסדות, ולאחר ששמע את כל טענות הצדדים, שהכחישו זה את זה בדבריהם, הוציא את פסק דינו לטובת אחד הצדדים. כעבור שנים, הודה הצד המפסיד בפני מספר יהודים כי אכן

5. ויש לציין בהקשר לזה גם לדברי הרמב"ם (פ"ב מהל פרה אדומה ה"ז) לענין הזאה על הכהן השורף את הפרה בשבעת הימים שהיו מפרישין ללשכת בית אבן, שכתב שם: "כשמזין עליו בימי הפרשה אין מזה עליו אלא אדם שלא נטמא במת מעולם, שהמזה צריך שיהיה טהור, ואם תאמר יזה עליו איש שנטמא והוזה עליו, שמא זה שהזה עליו לא היה טהור מטומאת מת", שיש לפרש בכוונתו, שהוקשה לו מפני מה בחרו שיזה עליו אדם שלא נטמא מעולם, והלא היה צריך להעדיף טפי איש טהור שנטמא ונטהר מטומאתו, שהכתוב כבר שפט עליו שהוא טהור, וכמש"כ בעצמו בפיה"מ, ולהכי הוצרך לבאר דאע"ג דלעולם מי שבודאי נטהר לגמרי מטומאתו מעלת טהרתו גדולה יותר ממי שמעודו לא נטמא כלל מ"מ למעלת טהרת פרה אדומה חיישןן שמא באמת לא נטהר משום שהמזה עליו לא היה טהור.

6. וכפי שנדפס שם בהגש"פ (עמ' עז) ממה שהתפרסם בשעתו במאסף 'שערי-תורה' (תשרי תשכ"א) בשמו של הגרי"ז.

7. אותו גוי, נציב רומי, החליף כמובן בין הכהנים ללויים.

הני-מילי? ולמה לו לרבי יהושע-בן-לוי להוכיח כן מן הכתוב? והלא מן הסתם ידע כן רבי חנינא-בן-דוסא מניסיונו רב השנים, כמי שהיו באים אליו הרבה לבקשו להעתיר ולבקש רחמים על החולים, שבכל פעם שהיתה תפילתו שגורה בפיו התקבלה התפילה, וכשלא היתה שגורה בפיו נדחתה? ויישב זאת, כי על סמך הניסיון גרידא, גם אם מדובר בניסיון עשיר שהוכיח את עצמו פעם אחר פעם ללא דופי, לא היה רבי חנינא-בן-דוסא מהין בנפשו להחליט ולקבוע בבירור לומר "זה חי וזה מת", ורק מחמת שמן הכתוב מוכח כן יכול היה לומר כן בהחלטיות ובבטחון מלא.

ראש המכון הגרא"מ הלפרין בשיח תורני עם כ"ק מוה"ר האדמו"ר מביאלה שליט"א

כך נראה גם ממה שאמרו חז"ל (סוטה יב): "תנא עמרם גדול הדור היה, כיון (שראה שאמר) פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשוא אנו עמלין, עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן, אמרה לו בתו אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות, פרעה לא גזר אלא בעולם-הזה ואתה בעולם-הזה ולעולם-הבא, פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת, שנאמר ותגזר אומר ויקם לך, עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו נשותיהן". אשר לכאורה הדברים צריכים ביאור, מפני מה לא טענה לו בתו בפשטות, שגזירתו בודאי מתקיימת יותר משל פרעה, שכן על פרעה לאכופך את הגזירה באמצעות שוטרי ונוגשיו, ובהחלט ניתן להימלט מהם ולהערים עליהם בתחבולות שונות⁴, בעוד שגזירתו של עמרם אביה מוכרחת להתקיים, שהרי אם גירשו הכל את נשותיהם בעקבותיו שוב לא יולידו ילדים כלל. התשובה על כך היא כאמור, כי ההוכחה מן הכתוב, שגזירתם של צדיקים מתקיימת, שקולה פי כמה וכמה ומכרעת עשרת מונים יותר מאשר כורח המציאות.

4. כפי שאכן מתואר בדברי חז"ל (סוטה יא: ושמו"ר פר' א, יב) עיי"ש.

סג סג

השיח הציבורי, שהתנהל בשבועות האחרונים, נסוב אודות 'מדינת-הלכה' ו'משפט-התורה'. אין בכוונתנו כמובן להביע כאן כל דעה בהקשרים הפוליטיים של שיח זה, אשר אינם מעניינינו כלל. על-אחת-כמה-וכמה שאיננו מתכוונים עתה לעסוק בדיון על מערכת דיני העונשין שעל-פי 'משפט-התורה'.

ברצוננו רק להדגיש, כי מבחינתנו, מנקודת מבטנו כיהודים מאמינים בני מאמינים, אשר התורה היא רוח אפנו ונר לרגלנו, הרי אין כל מציאות אחרת מלבד מציאות התורה הקדושה, תורת חיים. כל המושג 'מדינת-הלכה' אינו מדויק כלל, כאילו ישנה מציאות עצמאית של מדינה, אשר דנים עליה אם יש לכפוף אותה תחת שלטון ההלכה ואם ניתן לעשות כן, בעוד שהאמת היא הפוכה לחלוטין, התורה וההלכה הן המציאות האמיתית ואין בלתן, והן שקובעות את מציאותה של המדינה, סדרי השלטון הרצויים, והיחס אל הנתונים המצויים.

במקביל, לכשנניח לרגע להיבטים הרעיוניים ונתמקד בהיבטים המעשיים, רשאים אנו לקבוע בפה מלא, מתוך ניסיונם רב השנים של אנשי המכון, בהתמודדות מתמדת עם כל אתגרי התקופה, ועם כל השאלות המורכבות וכבדות המשקל, הניצבות לפתחנו חדשים לבקרים, בעקבות ההתפתחות המואצת והבלתי פוסקת של כל ענפי המדע והטכנולוגיה, כי אין שום תחום מתחומי החיים, הפרטיים והציבוריים גם יחד, שאין לו מקור בתורה ובהלכה, ואין שום התפתחות טכנולוגית או תגלית מדעית, מתקדמות ככל שתהיינה, אשר לא ניתן למצוא התייחסות כלפיהן, לחיוב או לשלילה, ביס התלמוד ובמרחביה האין-סופיים של הספרות התורנית הענפה.

כבר הזכרנו בעבר, כי מרגלא בפומיה של אבי מורי הגאון הגדול הכ"מ, שעמד בראשות המכון והתווה את דרכו במשך למעלה מיובל שנים, על יסוד דברי הזוהר-הקדוש (פר' תרומה, קסא:): כי הקדוש-ברוך-הוא "אסתכל באורייתא וברא עלמא (- הביט בתורה וברא על-פיה את העולם), שהתורה היא

בהא דקיי"ל (יבמות קכא). דמי שנפל למים שאין להם סוף אשתו אסורה, משום דחיישינן שמא ניצל ויצא במקום רחוק ולא ראוהו, דהיינו טעמא שהחמירו בזה חכמים כ"כ ולא הקילו משום עיגונא כדי שעיי"ז יפתח פתח של הצלה לכל מי שיפול ויטבע במים שאין להם סוף. ופירשו כן ('פני-מנחם' שם בשם אחיו) בהא דאמרינן (שם): "תניא אמר ר"ג פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על ת"ח שבה, ומנו ר"ע, וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה, אמרתי לו בני מי העלך, אמר לי דף של ספינה נזדמן לי... אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם מותרת מים שאין להם סוף אסורה", דהיינו כמה גדול כוחם של דברי חכמים, שע"י שפסקו להלכה דמי שנפל למים שאין להם סוף אשתו אסורה קבעו את המציאות לאפשרות של הצלה גם במקרה טביעה שכזה.

שיקר בדבריו במהלך אותו דין-תורה והצדק היה עם בעל-דינו. אחד העדים להודאתו זו, שיגר מכתב לרבה של קוממיות, בו הוא מבשר לו בשמחה רבה כי עתה הוכח בבירור שלא טעה חלילה בפסק דינו ופסק לאמיתה של תורה. הרב לא התפעל כלל מהדברים, והחזיר לו במכתב תשובה: דע לך, כי אני פסקתי בשעתך את פסק-הדין לאמיתה של תורה על-פי השולחן-ערוך, ושוב אין זה משנה לי כלל אם הצד המפסיד אכן מודה שהצד עמי או לאו, כשהוא מוסיף לציין לו בהקשר זה את דברי הרמב"ם "שהכתוב כבר שפט עליו שהוא טהור".

הצד השווה, לכל האמור, הוא כי התורה הקדושה היא, ורק היא, המציאות האמיתית, ועל-פיה נקבעת כל מציאות אחרת.⁸

8. יתר על כן, מצינו בדברי חז"ל שיש כח ביד התורה וחכמיה לשנות את מציאות הטבע, וכמו שאמרו (ירושלמי נדרים פ"ו סוה"ח, וכ"א בירושלמי כתובות פ"א סוה"ב וסנהדרין פ"א ה"ב): "א"ר אבין אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי, בת שלשה שנים ויום אחד נמלכו ב"ד לעברו בתולין חוזרין, ואם לאו אין חוזרין". ועפ"ז הביא הש"ך (יו"ד, סי' קפט סקי"ג) להלכה בשם הרשב"א (משמ"ה, בית ז ש"ג) דווסת החודש נקבעת לפי חשבון של קידוש החודש שלנו ולא לפי חשבון של מולד הלבנה. ועוד ציין הש"ך (שם) בסו"ד לדברי הרמ"ע מפאנו (בס' 'עשרה-מאמרות', מא' 'אם-כל-חי' ח"ב, סי' יז), שנתבאר בדבריו שזה גם שורש משאחז"ל (ר"ה ח:): "ת"ר כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין אא"כ קידשו ב"ד של מטה את החודש", וכלשונו שם: "כי הטבע משועבד לקביעות החדשים ועיבור השנים, כגון פחותה מבת שלש שנים ויום אחד שהבא עליה כנותן אצבע בעין, ואם בר"ח אדר שנולדה בו נאנסה אח"כ לסוף שלש שנים ויום אחד ועמד פתחה פתוח כ"ח יום וביום כ"ט עיברו ב"ד את השנה בתוליה חוזרים, כך אין דין למעלה ואין יו"ט למטה עד שיקבעוהו סנהדרין, ועל שני דברים אלה המתמיהים בלי ספק ומראים חיבתנו לפני המקום נאמר תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו" וכו'.

ועל בשו"ת חת"ס (חאו"ח, סי' יד) שנתקשה מאד במסקנת הגמ' (ר"ה טו.) דחנטת הפירות לענין מעשרות נקבעת לפי חודש שבט דחדשים, דהיינו לפי חודשי שנת הלבנה, ולא לפי שבט דתקופה התלויה בשנת החמה, והלא החנטה תלויה בזמן שכבר יצאו רוב גשמי שנה ועלה השרף באילנות, כמבואר בגמ' (שם יד.) ובפירש"י (שם, ד"ה הואיל ויצאו רוב גשמי שנה), וא"כ כל זמן שלא הגיע שבט דתקופה לפי שנת החמה אין הפירות חונטים לכאורה, וציין לכך שהתוס' (שם טו.) ד"ה דחדשים) כבר עמדו ע"ז קצת, ותמה על דבריהם שם. ומכח זה כתב החת"ס דהאמת יורה דרכו שהכל נבנה על כלל דכילל הירושלמי מקרא דלא-ל גומר עלי, דהשורש הוא שהטבע משועבד להתוה"ק ודיניה, וגם חנטת האילנות משתנה ונקבעת לפי חודשי שנת הלבנה, ופי' דזו גם כוונת התוס' (שם בסו"ד) שכתבו: "וגם ישראלים מונין ללבנה".

ומענין לענין באותו ענין, מובא בשם צדיקים (ראה: בס' 'פני-מנחם' עה"ת, לל"ג בעומר תשנ"ג, ששמע כן מאחיו האדמו"ר בעל ה'בית-ישראל' מגור, בשמו של הרה"ק בעל ה'נועם-אלימלך' מליז'ענסק; ובס' 'דברי-יחזקאל' - שינאווא, אגדות, שבת קמ:, כתב כן מעצמו)

לקיים "ודע מה שתשיב לאפיקורוס"⁹, להפריך את כל הקושיות מיסודן, להצדיק את הצדיק מעיקרא, ולהעמיד את דברי חז"ל הקדושים על תילם ללא כל סרך של פקפוק.

ההנחה הראשונית שלו הייתה, כמו תמיד, כי כל דברי חז"ל ללא יוצא מן הכלל הם קודש קדשים, וכל היוצא מפיהם ומפי כתבם ברוח קדשם הוא אמת וצדק, ואין-צריך-לומר כאשר הדברים נוגעים לקביעת הלכה למעשה לדורות, כך שזו בוודאי היא המציאות האמיתית. מעתה אין לנו אלא להתייגע על-מנת ליישב את המציאות הידועה והמוכרת לנו כיום, מתוך מדעי הטבע, באופן שלא תסתור כלל למציאות האמיתית העולה מתוך דברי חז"ל.

לאחר שיגע מצא תשובות ברורות ומתקבלות על הלב לכל הקושיות כביכול שהועלו בעלוני הכפירה. במקביל, יצר קשר עם אנשי מדע בכירים, יראים ושלמים וחרדים לדבר ד', המתמחים בתחומי המדע האמורים, כל אחד בתחומו הוא, שמע את חוות דעתם, דן עמם בכתב ובעל-פה על התשובות שגיבש, והתחיל לערוך קונטרס של הסברים ותשובות, דבר דבור על אופנו.

בינתיים, אדהכי והכי, עבר זמן מה, פעילות הפצת העלונים נפסקה והנושא ירד לגמרי מסדר היום. כיון שכך, לא רצה אבי מורי הכ"מ לעורר אותו שוב שלא לצורך, משך מיד את ידו מלהמשיך לעסוק בנושא זה, עמד וגזז את כל החומר שהכין, שכתב וערך על כר¹⁰, וחזר לכל יתר עיסוקיו התורניים השגרתיים. זו הדרך שהתווה לנו, לראות בתורה הקדושה חזות הכל, אשר ממנה תוצאות חיים לכל מציאות העולם, בכל דור ובכל תקופה, על כל ההתפתחויות המדעיות והטכנולוגיות המתקדמות, ובדרכו זו אנו משתדלים להמשיך לצעוד בעז"ה.

9. והוא ששינו במתני' (פ"ב דאבות): "ר"א אומר הוי שקוד ללמוד תורה, ודע מה שתשיב לאפיקורוס, ודע לפני מי אתה עמל" וכו'. ופי' רבינו יונה (שם): "שיקבע עצמו ללמוד תורה כדי שידע להשיב על דברי האפיקורוס, שאם לא ישיבוהו כפי טענותיו ושקרו ילמדו העם מהם וישתו מים הרעים, בראותם כי נוצח אותו, ונמצא שם שמים מתחלל, ואפיקורוס שבכאן הוא כופר בתורה שבע"פ, וה"ה למראים פנים בתורה שלא כהלכה, ולשון הפקר הוא".

ובפי' 'מדרש-שמואל' (שם) כתב: "ושם בינתיים חלוקה ודע מה שתשיב לאפיקורוס, להשמיענו שאף שנראה כדבר הרשות להתעסק האדם בידיעות מה ששיב לאפיקורוס עכ"ז הוא חשוב לפניו ית' כלימוד התורה וכמעשה המצוות, ולהשוותם שם אותה בינתיים"

10. וראה עוד מש"כ בפי' 'מדרש-שמואל' (אבות שם): "ועוד אפשר שסמך מ"ש ודע לפני מי אתה עמל למ"ש ודע מה שתשיב לאפיקורוס, לפי שאפשר שיעסוק האדם בידיעה מה ששיב לאפיקורוס כדי שיתקדש שם שמים על-ידו... ונמצא לריק יגע, על-כן סמך לזה ואמר ודע לפנימי אתה עמל ומי הוא בעל מלאכתך, דרחמנא ליבא בעי, ובודאי שישלם לך שכר פעולתך שעמלת אע"פ שלא יצא הדבר לידי פועל, וז"ש שכר פעולתך, כאילו בא הדבר לידי פועל".

תכנית האדריכלות לכל הבריאה כולה. וממילא פשוט הדבר כי גלומות וצפונות בה תשובות ברורות לכל השאלות העולות על הפרק, שכן מקורה של כל בריאה ומציאות חדשה היא בתורתנו הקדושה, ועלינו מוטל התפקיד לעמול ולהתייגע בה, כדי לזכות לאורה ולמצוא את התשובות האמיתיות והמדויקות.

הוא אכן הוכיח כן במשך למעלה מיובל שנות פעילותו במכון, כאשר לא נרתע מלעסוק בשום נושא, מורכב וסבוך ככל שיהיה, ולמצוא את ההתייחסות ההלכתית המתאימה לכל מצב ולכל תרחיש בכל השאלות שהזמן גרמן.

נקודת המוצא של אבי מורי הכ"מ היתה תמיד מתוך מכמני התורה הקדושה. הוא הביט על כל ההתפתחויות החדישות והמתקדמות ביותר במשקפיים של תורה, שכן האמין באמונה שלמה שהמציאות האמיתית היא אך ורק זו המשתקפת מתוך תורתנו הקדושה, ועל-פיה בלבד נקבעת כל מציאות החיים הנראית לעינינו.

היה זה לפני כעשרים וחמש שנה, פחות או יותר, כאשר קבוצת צעירים ששנו (או לא שנו) ופירשו פעלו תחת הכינוי המגוחך של 'חזרה בשאלה'. במסגרת זו, הם פרסמו שורה של עלוני כפירה, שהכילו מאמרים תמימים למראה עם שאלות אפיקורסיות על דברי חז"ל הקדושים. המאמרים התמקדו בעיקר בנושאים מדעיים של בוטניקה, זיאולוגיה וביאולוגיה, ויהיו מלעיבים במלאכי אלוקים, בגיבוב של מאמרים, במסווה תורני, אשר היו שזורים לכל אורכם בשאלות וקושיות שונות, שברובן הגדול היו ידועות זה מכבר, ומוחזרו על-ידם בדרך כזו או אחרת, כשמגמתם המוצהרת היא להוכיח כביכול שחז"ל קבעו נתונים מדעיים, וגם פסקו הלכות על-פיהם, מבלי שהם עומדים במבחן המציאות.

את העלונים ניסו אותם צעירים פוחזים להפיץ בדרכים שונות בשיבות והיכלי התורה. בין היתר, היו מפזרים אותם בשעות הקטנות של הלילה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, על-מנת לזרוע בלבול ומבוכה, ספיקות ותהיות, בליבות צעירים תמימי דרך וישרי לב.

בעוד שאחרים קראו בראש כל חוצות, ובצדק, להשתדל בכל דרך אפשרית למנוע מהם להפיץ את עלוני הארס, ולראות להשמידם מיד עם הפצתם, מבלי להביט בהם ולקרוא את תונכם, הרי שאבי מורי הכ"מ היה מודאג מאד מההשלכות העגומות העוללות להיות כתוצאה מהשפעת עלונים אלו. באותם ימים, השיח בפני פעמים מספר, בכאב לב, את דאגתו, כשהוא מתבטא כי שנתנו נודדת בלילות, מחשש שמא חלילה יתפתה אחד מצעירי הצאן, נערי החמד המסולאים בפז, לקרוא בעלונים אלו והדברים יחלחלו בלבם כארס של עכנאי, שאחריתו מי ישורנו.

הוא קם ועשה מעשה. שעות רבות, יקרות מפז, הקדיש כדי

אספקלריה

מבעד לאספקלריה

מהנעשה והנשמע בין כותלי המכון ומחוצה לו

עם הפנים לפנמה

ראש המכון ורבה של פנמה בראש ישיבת הצוות המיוחד שגובש לטיפול במעליות

ראש המכון בשיעור בישיבה לצעירים בפנמה, עומד לידו ראש הישיבה הרב אבו שליט"א

בשיעור בישיבה לצעירים בפנמה

בבדיקת מעליות

המשך בעמוד הבא

ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, יחד עם הרה"ג ר' משה רובינשטיין, מרבני המכון, יצאו לביקור בזק של פחות משלושה ימים בפנמה, לבקשתם והזמנתם של רבה הראשי של פנמה, הגאון רבי דוד פרץ שליט"א, ורבני קהילת 'שבת-אחים' המקומית, במטרה לבחון ביסודיות את האפשרות להתקין מעליות שבת מהודרות, באישור המכון המדעי טכנולוגי להלכה, במגדלי המגורים גורדי השחקים של פנמה.

פנמה סיטי, בירתה של מדינת פנמה, מתייחדת בכך שהרוב המכריע של תושביה מתגוררים במגדלי מגורים רבי קומות. גם אלפי יהודי המקום מתגוררים ברובם בגדול במגדלים שכאלה בני 30-40 קומות, ואפילו בני 50-60 קומות, דבר שמאלץ אותם, מטבע הדברים, להשתמש במעליות שבת.

ביוזמת רבני המקום נבחנה כאמור, במהלך הביקור הקצר, האפשרות להתקנת מעליות שבת מהודרות, ונבדקו סוגי המעליות השונות במקום, על מנת לוודא אם אכן ניתן לבצע בהן את כל שורת השינויים הרבים המתבקשים ע"י המכון המדעי טכנולוגי להלכה בכדי לאשר אותה לכתחילה. באותה הזדמנות גם התחילו יחד לגבש ולהכשיר צוות מקומי של מהנדסים ואנשי אלקטרוניקה ומעליות, אנשים מקצועיים לצד אנשים נאמנים ויראי שמים, שימשיכו לפעול במקום בקביעות, בכפיפות לרבני המקום, תוך תיאום מלא ורצוף עם רבני מהנדסי המכון, לשם התקנת מעליות השבת המהודרות, בהתאם למפרט המושלם של המכון, על כל דרישותיו המחמירות, ולצורך פיקוח על המעליות וביקורת שנתית קבועה כדרישת המכון.

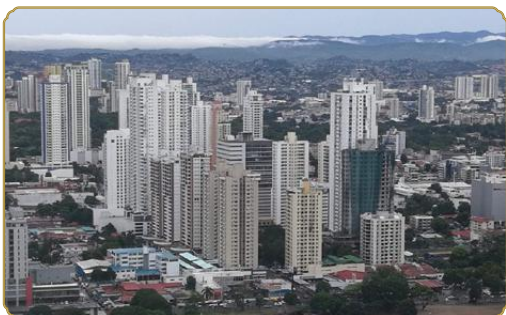

ראש המכון והרב רובינשטיין יחד עם הצוות המקומי שגובש לטיפול במעליות לאחר בדיקת חדר מעליות על גג מגדל מגורים בן 50 קומות

המשך מעמוד קודם

בשיעור הלכתי בהיכלי הכוללים

נוף טיפוסי בפנמה סיטי של מגדלי מגורים גורדי שחקים

לאחר ישיבת סיכום. משמאל לימין, רבה של פנמה, ראש המכון, והרבנים הגאונים רבי משה רובינשטיין ורבי דוד משען

במשך שלושת ימי הביקור נועדו ראש המכון שליט"א והרה"ג ר' משה רובינשטיין פעמים מספר לפגישות ודינונים ממושכים עם הרב הראשי הגר"ד פרץ, ועם חבר בית-הדין המקומי, הרה"ג ר' דוד משען שליט"א, שהיה הרוח החיה בארגון הביקור על כל הכרוך בו. באותן הפגישות סיפר הגר"ד פרץ שליט"א על קשריו ההלכתיים בעבר, כשהתגורר בארץ הקודש, עם הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, אליו נשלח לראשונה בשנות אברכותו ע"י פוסק הדור מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל לשאול מפיו דבר ד' זו הלכה, כסמכות הלכתית להתייעצות בשאלות שונות.

במקביל, נפגשו מספר פעמים, יחד עם הרה"ג ר' דוד משען שליט"א, לשיחות מקצועיות עם הצוות המקומי שגובש לטיפול במעליות השבת, וגם ביקרו יחד עמם במספר מעליות במגדלי מגורים שונים.

לבקשתם של רבני המקום, הוזמן ראש המכון, הגרא"מ הלפרין שליט"א, למסור שיעורים בהיכלי התורה המקומיים בנושאים הלכתיים אקטואליים. הוא השמיע שיעור בישיבה המקומית לצעירים, בראשותו של הרה"ג ר' גבריאל אבו שליט"א, המונה למעלה מ-80 תלמידים. וכן השמיע שיעור מקיף, במשך כשעתיים, בפני עשרות אברכי הכוללים, שבראשותם של הרבנים הגאונים הרב בן חמו שליט"א והרב אביטן שליט"א.

אליבא דהלכתא - בעלזא

עשרות אברכים מצויינים מכולל 'אליבא דהלכתא', ללימוד הלכה בעיון, של חסידי בעלזא ברובע ז' באשדוד, האזינו בקשב רב, במשך קרוב לשעתיים, לשיעורו העיוני, המקיף והמעמיק, של ראש המכון הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, בנושא השימוש במקררים בשבת - הבעיות והפתרונות.

לאחר שבמשך תקופה ארוכה הם עוסקים בלימוד הלכות שבת בעיון, הזמינו את ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א על מנת ללמוד מפיו על כל שורת הבעיות הכרוכות בשימוש בשבת במקררים בני ימינו, ההתייחסות ההלכתית המדוייקת לכל אחת מהן בפני עצמה, לאור מקורות הש"ס והפוסקים, לצד הפתרונות המוצעים להן, הן פתרונות מלאים לכתחילה, של התקני השבת המהודרים באישור המכון, והן פתרונות בדיעבד לתרחישים שונים של שעת הדחק.

בעגלה ובזמן קריב

זה קרוב לשלוש עשורים שבין כותלי המכון המדעי טכנולוגי להלכה תרים בכל דרך אפשרית אחר פתרון של עגלת נכים פניאומטית לשבת.

מדובר בבעיה כאובה מאד וקורעת לב, של נכים ומוגבלים, אשר רתוקים בשבתות ובמועדים לביתם ללא כל אפשרות לצאת לתפילה בבית הכנסת או לכל מטרה אחרת, בשל חוסר האפשרות להפעיל את עגלת הנכים הרגילה שלהם המופעלת בדרך חשמלית.

בארכיון המכון מתוייקים מאות מכתבים ופניות נרגשות של נכים ומוגבלים, ברמות מוגבלויות שונות, מכל הגילאים, צעירים כמבוגרים, ילדים כקשישים, הזועקים ומשוועים לעזרה, ומתחננים למצוא דרך שתאפשר להם התניידות בשבתות ויציאה מביתם בכוחות עצמם בצורה מהודרת ללא כל חשש.

הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, שעמד בראש המכון והתווה את דרכו במשך למעלה מיובל שנים, קבע כבר מראש - למרות הכאב הכרוך בכך - את העקרון שלא לאשר שימוש ברשות-הרבים בעגלות נכים חשמליות, אפילו אם תמצא דרך להשתמש בהן בצורה המותרת לפי ההלכה, וזאת מתוך דאגה לצביון קדושת השבת ברשות הרבים והזהירות שלא לפרוץ חלילה שום פרצה בחומותיה, בשל הדמיון הרב של עגלות נכים חשמליות וקלנועיות ממונעות לכלי רכב של ממש, עקרון זה זכה לגיבויים של

גדולי הפוסקים בדור הקודם, ובראשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שהתנגד בצורה נחרצת ביותר לכל צורה של שימוש בעגלת נכים חשמלית ברשות-הרבים.

במקביל, השקיע הגר"י הלפרין זצ"ל מאמצים רבים בניסיונות לפתח עגלות נכים מכניות, הפועלות בשיטות פניאומטיות, באמצעות לחץ אויר דחוס, ללא שום אלמנט של הפעלה חשמלית אלקטרונית.

לשם כך עמלו מהנדסי המכון במשך שנים רבות, ללא ליאות, לחתור למצוא את הנוסחה הטכנולוגית המתאימה, שתאפשר הפעלת עגלת נכים פניאומטית לחלוטין, במהירות סבירה, למרחקים ארוכים יחסית, מבלי להזדקק כלל לסיוע של פעולות חשמליות, תהיינה אשר תהיינה. הם בדקו ובחנו ביסודיות את כל הידע שנצבר עד כה ברחבי העולם בתחומים אלו, וניסו להסתייע גם בגורמי מחקר חיצוניים בפיתוח מוצר חדשני זה. אך למרות כל המאמצים שהושקעו וההתקדמות הגדולה שהושגה בכיוון האמור, עדיין לא הושג היעד הסופי המיוחל.

לאחרונה הסתמנה פריצת דרך מסויימת, כאשר חברת 'צרעה' - מערכות אקטיביות, השוכנת באזור התעשייה הר-טוב, ומתמחה בייצור עגלות נכים וקלנועיות מסוגים שונים, בהתאם לדרישת הלקוחות וצרכיהם המיוחדים, פנתה למכון, בעקבות בקשות חוזרות ונשנות של לקוחות רבים לפתח עבורם עגלת נכים לשימוש בשבת באישור הלכתי של המכון המדעי טכנולוגי להלכה. לאחר שהובהר להם, בשיחה טלפונית, כי המכון לא יסכים בשום פנים ואופן לאשר עגלת נכים בעלת אלמנטים חשמליים, הגיעו מנהל המפעל והמהנדס הראשי שלו לפגישה בין כותלי המכון, במטרה לשמוע מקרוב על הדרישות המיוחדות של המכון ועל הצעות הפתרון שבידם.

הם נועדו לשיחה ממושכת עם ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, ועם רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף הילדסהיימר, שסקרו בפניהם את המאמצים שכבר הושקעו בניסיון לפתח עגלת נכים פניאומטית, והציגו להם את הנתונים המקצועיים שהצטברו בידם עד עתה, כשהם מצידם מבטיחים לרתום את כל הכלים והידע שברשותם לטובת הענין, ולהשתדל לעשות כל מאמץ להשלים את המלאכה בהצלחה מלאה.

משיב דבר

באמירת שיעור בפני אנשי המכון

הגר"ע פריד עם ראש המכון הגרא"מ הלפרין

הרה"ג ר' יעקב לוריא מציג בפניו את פיתוחי המכון

עם רבני ומהנדסי המכון

ביקור ממושך ורב רושם בין כותלי המכון ערך לאחרונה הגאון הנודע רבי עמרם פריד שליט"א, מחשובי הרבנים ופוסקי ההלכה בבני-ברק, אשר שמו הולך לפניו כמשיב דבר ד' זו הלכה בכל מקצועות התורה למאות ואלפי שואלים דבר יום ביומו.

האורח הנעלה הגר"ע פריד שליט"א התקבל בכל הכבוד הראוי בחדרו של ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, שם נועד לשיחה ממושכת עם רבני ומהנדסי המכון, ושמע מפיהם על מכלול פעילות המכון ועל מקצת מתוך הקשת הרחבה של הנושאים ההלכתיים בהם עוסקים בין כתליו.

לאחר מכן סייר הגר"ע פריד שליט"א בתערוכת המכון, יחד עם ראש המכון שליט"א, ועם הרה"ג ר' יעקב לוריא שליט"א, מבכירי רבני המכון, במהלך הסיור הוצגו בפניו חלק קטן מפיתוחי המכון ויישומיו הייחודיים, המוטמעים בכל תחומי החיים המעשיים, במישור הציבורי ובמישור הפרטי גם יחד, על מנת לאפשר שמירת שבת כהלכתה וקיום מצוות בהידור ודקדוק רב גם בעידן המודרני המתקדם. בין היתר הוצגו בפני הגר"ע פריד רעיונות ופיתוחים שונים לפתרון בעיית בישולי נכרים במטבחים ציבוריים, מיחם הגלישה המהודר לשימוש בשת במוסדות ציבוריים, ופתרונות לשימוש בצידוד ומיכשור רפואי בשבת.

לבקשת ראש המכון שליט"א, נעתר האורח הדגול הגר"ע פריד שליט"א להשמיע שיעור הלכתי בפני רבני ומהנדסי המכון, בנושא חשש בליעות של בשר וחלב בשימוש במיקרוגל ובאמצעי בישול מתקדמים אחרים, כאשר עם תום דבריו הביע את התפעלותו הרבה ממה שראו עיניו בין כותלי המכון, ובירך בחום את ראשיו, רבניו ומהנדסיו, על שגב פועליהם הכבירים לזיכוי הרבים.

קול ד' בכה

זכור, באחד העלונים הקודמים דיווחנו על פריצת דרך והתקדמות מסויימת בפיתוח המיזם החדשני של מערכת אקוסטית מורכבת ומשולבת, המתוגברת בדרך מכנית לחלוטין, ללא שום אלמנט חשמלי אלקטרוני, שאמורה לתת בשבתות ובחגים מענה מהודר ללא כל חשש לאולמות ענקיים של בתי כנסיות ומרכזי תורה ויהדות.

בימים האחרונים הגיע לביקור קצוצר בארץ הרה"ג ר' משה סבאג שליט"א, רב בית-הכנסת הגדול בפריז שבצרפת, אשר הוא ביחד עם ועד הקהילה ובית-הכנסת התנדבו להיות החלוצים הראשונים

בניסוי מערכת ייחודית זו, ולהשקיע את ההשקעה הראשונית הדרושה לבניית אב-טיפוס שיוקם אצלם בבית-הכנסת.

במהלך ביקורו בארץ הגיע לביקור בין כותלי המכון, שם התקבל ע"י ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א. לאחר מכן נועד לדיון ענייני ממושך עם רבני המכון, הרבנים הגאונים רבי יוסף הילדסהיימר שליט"א ורבי משה רובינשטיין שליט"א, על מנת לבחון בכובד ראש את האפשרות המעשית לקדם את בניית האב-טיפוס של המערכת בבית-הכנסת בפריז עד ליום הכפורים הבא עלינו לטובה, כאשר היכל בית הכנסת הגדול על כל מבואותיו מלא מפה לפה באלפי יהודי המקום.

בית-הכנסת הגדול בפריז

עולים ויורדים

בעקבות התרחבות היקף מעליות השבת המהודרות, אשר נבנות לפי כל הוראות המכון המדעי טכנולוגי להלכה, עומדות תחת פיקוחו הקפדני המתמיד וזכות לאישורו ההלכתי, נוצר צורך דחוף בתוספת כח אדם לצוות המהנדסים בודקי המעליות מטעם המכון, הן לבדיקות ראשוניות מקיפות של מעליות חדשות הנבנות בהתאם למפרט דרישות המכון, והן לבדיקות התקופתיות הקבועות מידי שנה בשנה לשם חידוש האישור ההלכתי השנתי.

לאחר תקופת חיפוש ואיתור מועמדים מתאימים, התקבל לתפקיד זה הר"ר יוסף חיימוביץ, מהנדס חשמל ומעליתן בעל וותק וניסיון רב בבניית מעליות, אשר מצטרף לצוות המהנדסים ואנשי המעליות המקצועיים

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

של המכון בארץ ובעולם.

עם כניסתו לתפקיד, נסע הר"י חיימוביץ, יחד עם ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א והרה"ג ר' יוסף הילדסהיימר מרבני המכון, לפגישה עם מהנדס המעליות הוותיק של המכון, מר דוד בנעט, בביתו שבכפר הרא"ה.

מר דוד בנעט, מהנדס אלקטרוניקה בכיר, יליד ארה"ב, ממוצא גליציאני, מהיר תפיסה וחרף מבע בצורה יוצאת דופן, הצטרף בשנותיו הראשונות של המכון לצוות המהנדסים כיועץ אלקטרוניקה. עד מהרה 'נשאב', רובו ככולו, לחקר נושא המעליות, שהעסיק מאד את אנשי המכון באותן השנים, כשהיום הוא מוכר בקרב אנשי המקצוע הבכירים כבר סמכא יחיד במינו בהבנת מבנה המעליות ודרכי פעולתן.

ממרום גילו הגבוה, הנושק למאה, עד מאה ועשרים, הוא ממשיך במרץ ללוות את כל פעילות המכון בנושאי מעליות, כמו גם בייעוץ בתחומי אלקטרוניקה אחרים, כשראשו צלול ומוחו חד כתער. דרך הטלפון והאימייל הוא חולש על כל מעליות השבת המהודרות הנבנות בהנחיית המכון בארץ וברחבי העולם, מודע לכל החידושים וההתחדשויות בתחום זה, ומביע את דעתו המקצועית עליהם.

במהלך הפגישה האמורה, סקר המהנדס מר דוד בנעט בפני ר"י חיימוביץ את כל שורת הדרישות הארוכה של המכון, אחת לאחת, ואת כל השינויים הרבים המתבקשים על-ידו, כשהוא מדריך אותו בצורה מקצועית מפורטת כיצד יש לבצע זאת בצורה מושלמת, וכיצד ניתן לבדוק לאחר מכן אם לא נעשו כל שינויים בפיקוד השבת ובכל יתר האלמנטים הייחודיים למעליות השבת המהודרות של המכון.

עונג שבת ושמחת 'יום-טוב'

זה תקופה ארוכה שהג"ר ישראל משה גוטנטג שליט"א, מבכירי רבני KF בלונדון, עומד בקשר הלכתי הדוק עם רבני המכון, בנוגע לתכנון תנורי אפיה, שניתן יהיה להשתמש בהם לכתחילה להטמנת תבשילים מערב-שבת לשבת, וכן לבישול ואפיה ביום-טוב, ללא כל חשש הלכתי.

במהלך ביקורו האחרון בארץ, הגיע הרב גוטנטג לביקור ממושך במכון, שם נועד לשיחות ארוכות עם ראש המכון הגרא"מ הלפרין שליט"א ועם רבני המכון הרבנים הגאונים רבי יעקב לוריא ורבי יוסף

הילדסהיימר, במטרה ללבן את כל השאלות ההלכתיות והבעיות הטכניות הכרוכות בכך, ולסכם יחד את הדרך המהודרת ביותר לתכנון התנורים.

הפגישות הניבו סיכומים מעשיים מפורטים, כאשר תקוות כולם היא שאכן חברות התנורים יסכימו לאמץ אותם ולבצע זאת בצורה מלאה לתועלת הרבים.

שלמה משנתו

גאב"ד מלבורן עם ראש המכון ורבני המכון

בימים האחרונים זכו במכון לביקורו החשוב של גאב"ד מלבורן שבאוסטרליה, הגאון רבי שלמה קאהן שליט"א, שהגיע ארצה לביקור קצר לרגל שמחות משפחתיות.

הגר"ש קאהן שליט"א, בעל הוראה מובהק ומרביץ תורה מפורסם, מחשובי תלמידי המובהקים של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל בעל ה'שבט-הלוי', שעלה בחורף האחרון לכהן פאר כרב קהילת 'עדת-ישראל' במלבורן, עומד זה מכבר בקשרים הלכתיים הדוקים עם ראש המכון שליט"א, וזה עתה ניצל את ההזדמנות בביקורו הקצר בארץ, על מנת להתרשם מקרוב מפעילות המכון הענפה החובקת זרועות עולם ומן הנעשה והנשמע בין כתליו בתקופה האחרונה.

בעיון בתיק אוסטרליה בארכיון המכון

האורח רם המעלה, רבה של מלבורן, התקבל בכבוד ובברכה ע"י ראש המכון, הגאון רבי אברהם משה הלפרין שליט"א, יחד כל צוות רבני ואנשי המכון. במשך שעה ארוכה התעניין בפרוטרוט בשאלות הלכתיות שונות העולות על הפרק ובכל החידושים העדכניים האחרונים מבית היוצר של המכון, וגם סייר בתערוכת המכון, כדי לראות בעיניו מקצת מן ההמצאות, הפתרונות והפיתוחים החדשניים, בתחומים שונים, ציבוריים ופרטיים גם יחד.

בסיור בתערוכת המכון

קודם צאתו, הביע הגר"ש קאהן גאב"ד מלבורן את התרשמותו העזה מכל מה שראו עיניו ושמעו אוזניו על הפעילות היוזימית הרוחשת ללא הרף בין כותלי המכון, כשהוא מדגיש את חשיבותו העצומה של המכון לכל רב בישראל באשר הוא ולכל קהילה בעולם בכל אתר ואתר, ומעתיך ברכות חמות לרוב על ראשם של ראשי המכון, הרבנים, המהנדסים וכל צוות העובדים, להצלחה רבה בהמשך עבודת הקודש המתבצעת על-ידם תמידין כסדרן לטובת כלל ישראל.

אספקלריה

בראי ההלכה

שאלות נבחרות משולחן רבני המכון

אבקת איפור בשבת

אני קוסמטיקאית במקצועי, מוכרת ללקוחותיי איפור אבקתי לשבת באישור של... ובהכשר של....

מתוך הניסיון ידוע לי שלפחות חלק מהאיפור ניתן להסרה ונמחק בידיים יבשות בקלות. מדובר בעיקר על המייקאפים והסמקים.

יש דרישה גדולה מנשים למוצרים אלו, בפרט כשחלים שבת ויום-טוב צמודים זה לזה, כמו בחג השבועות הקרוב.

האם לדעתכם השימוש באבקות אלו אכן מותר בשבת? האם מותר לי להמשיך למכור אותן לנשים המעוניינות בהן?

התשובה חשובה ודחופה לי מאוד לפני החג.

אשמח לתשובה מנומקת.

תבורכו על כל פועלכם למען שמירת התורה והמצוות

ג.ד. רחובות

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה!

ראשית עלינו להדגיש, אין בכוונתנו להתייחס למוצרים ספציפיים, ובוודאי לא לרבנים או גופי כשרות מסוימים, אך ורק לגופו של עניין.

ראש המכון, הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, היה נוהג לומר על כגון דא, כי הוא משיב רק על 'מכשירים' במלרע (קרי: מתקנים, מוצרים, מיכשור וציוד טכנולוגי וכדו') ולא על 'מכשירים' במלעיל (קרי: רבנים וגופים מעניקי כשרות), כך ננהג גם אנו.

לגופו של עניין, ערכנו בין כותלי המכון מספר פעמים, בשנים שונות, בדיקות על מוצרים של חברות שונות (עם הכשרים שונים) שהובאו אלינו וביקשו את אישורנו ההלכתי,

נוכחנו לראות כי אין שום אפשרות להסיר את "כל" האיפור בידיים יבשות או בעזרת טישו יבש וכדו', ותמיד נותרו שאריות שלא ניתן להסירן אלא באמצעות מים או מגבונים לחים.

בעקבות זאת, פרסם בשעתו, ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, את תשובתו ההלכתית בנושא, שגם נדפסה לאחר מכן בספרו שו"ת 'מעשה-חושבי' (ח"ט סי' ו), שם בירר בהרחבה את עמדתו ההלכתית בנושא זה ואת הדרישות שלדעתו צריכות להתקיים כדי להתיר את השימוש באבקה יבשה בשבת.

מסקנותיו ההלכתיות הן כדלהלן:

א. שימוש באבקת איפור רגילה בשבת אסור בהחלט.

ב. היה ניתן להתיר, במקרה הצורך, לנשים אשר אינן מוכנות לוותר בשום פנים ואופן על איפור בשבת, את השימוש באבקות פודרה לאיפור, שהן יבשות לחלוטין, ללא שום לחות ושמוניות, בתנאי שהן מתפזרות על עור הפנים מבלי להדבק ולהתחבר אליו כלל, באופן שאינן מחזיקות מעמד ונעלמות מאליהן כעבור זמן מה, וגם את כל שיירי האבקה ניתן להסיר לחלוטין בניגוב רגיל בידיים יבשות לגמרי, ללא שום שימוש במים או במגבונים ומטליות לחות.

נשים המחמירות על עצמן באיסורי שבת, ראוי להן להחמיר גם בזאת, ולהימנע משימוש גם באבקות איפור כגון אלו.

ג. למעשה, מתוך הבדיקות היסודיות שערכנו בסוגים שונים של אבקות איפור יבשות שהובאו בפנינו גילינו כי אף אחת מהן אינה עומדת בתנאים הנדרשים, האמורים לעיל, ולפיכך בפועל לא הסכמנו לאשר להשתמש בשבת באף אחת מאבקות האיפור היבשות הקיימות בשוק.

אם לדעתך, ישנם מוצרים שאכן ניתן להסירם "לגמרי" ללא שום שאריות, ניתן להשתמש בהם - בהגבלה המופיעה בתשובתו של הרב זצ"ל, לנשים שאינן מוכנות בשום פנים ואופן לוותר על האיפור בשבת - והיינו שמחים מאוד אם תיידעי אותנו עליהם כדי שנבדוק אותם.

אם גם את לא תמצאי מוצרים העומדים בדרישה זו, הרי לדעתנו אסור לך להמשיך להמליץ עליהם כמותרים לשימוש בשבת. אך ניתן להקל להמשיך להחזיק זאת בין כל יתר המוצרים שאת מוכרת, ללא שום המלצה, באופן שמי שבכל זאת תרצה לרכוש זאת ולסמוך על הרבנים המכשירים (או להשתמש בהם בימות החול...) תוכל לעשות זאת על דעתה ועל אחריותה.

בברכת חג שבועות שמח

אופציות בינאריות

שלום רב,

רציתי לשאול בקשר לתעשיית אופציות בינאריות, (כלי פיננסי עתיר סיכון ותשואה, מין הימור) האם להתעסק בזה הוא גזל?

נשמח אם תוכלו לענות לנו בהקדם.

תודה רבה מראש,

יהושע ע.

אלעד

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

עצם העיסוק באופציות אלו מוגדר בהלכה כ"אסמכתא", אשר לבני עדות המזרח ההולכים לפי פסקי מרן השו"ע יש להחמיר בזה יותר, ובני עדות אשכנז ההולכים לפי פסקי הרמ"א רשאים להקל בזה.

כמובן, שכל זאת כאשר המסחר בזה מתנהל בצורה הוגנת, אלא שיש בו הימור גדול ומסוכן. אבל במידה והמסחר מתנהל בדרך של רמאות ומרמה, בוודאי שיש בכך משום גזל.

אין בכל האמור לעיל כל המלצה לעיסוק בתחום זה, ומסתבר שכל רב מורה הוראה מובהק שישאל אם ראוי ורצוי להשקיע בתחום זה ישיב בשלילה, ולו כעצה טובה בעלמא.

בברכה

מכשיר מדידת תזונה

לכבוד הרב שליט"א

אני צעיר דתי, נרשמתי להשתתפות בקבוצת מחקר במכון וייצמן, על הרגלי תזונה והשפעתם על האדם. כשהגעתי לכנס הסברה, נוכחתי כי יהיה עלי לענוד על

פרק ידי במשך כשבועיים רצופים - מבלי להסירו לרגע - מכשיר מדידה רפואי, הפועל בצורה דיגיטלית ומודד כל העת מדדים שונים בגופי.

למיטב הבנתי, כל מאכל או משקה שאני מביא לפי עשויים להשפיע מידית או כעבור זמן על תוצאות המדידה, ומאחר שבמשך תקופת המדידה תהיה גם שבת אחת לפחות, יש בכך כנראה בעיה הלכתית של חילול שבת.

האם אני צודק כי יש בכך בעיה, ובשל כך עלי להימנע מלהשתתף בקבוצת המחקר, או שמא יש דרך להתיר זאת?

אני מודה לכם מראש מקרב לב על תשובתכם

אופיר ר.

קרית שמואל

תשובת רבני המכון:

מאחר שלא מדובר בשום צורך רפואי ממשי, אלא במחקר גרידא, בוודאי שעליך להימנע מלהשתתף בקבוצת המחקר, ולא להכניס את עצמך לשאלות הלכתיות הכרוכות בענידת מכשיר המדידה בשבת.

כיריים גז ביו"ט

למע"כ הרבנים הגאונים במכון הטכנולוגי להלכה

שלומכון ישגא מאד!

לרגל חג השבועות הבעל"ט ברצוני לקבל את חוות דעתכם ההלכתית כדלהלן:

האם מותר כיום להדליק ביו"ט כיריים של גז בהעברה מאש קיימת או שיש לחוש להפעלת המנגנון של חיישן הבטיחות המותקן בהם?

המחמיר בזה - האם יכול להדליק מעיו"ט אש קטנה ולהגדילה ביו"ט לפי הצורך או שיש לו להחמיר גם בכה"ג?

מה דעתכם על הרעיון שהתפרסם לאחרונה, לכבות את הגז ביו"ט ע"י השלכת כפית על המבער

שתחסום את חיישן הבטיחות ותגרום לכיבוי האש?

יהודה ליב ר.

בית שמש רמה ג'

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

כידוע, נחלקו בזה גדולי הרבנים בדורנו ויש בזה פנים לכאן ולכאן, באופן שהמחמיר על עצמו יש מקום לחומרנו, ולאידך גיסא המיקל יש לו בהחלט על מי ועל מה לסמוך וראה ביתר הרחבה בתשובתו של ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל בשו"ת "מעשה-חושב" ח"ח סי ה'.

בהגדלת האש שכבר בוערת מעיו"ט נראה שאין מקום לחוש כלל.

לדעתנו, אף שמדינא יש די סברות להתיר פעולה זו, כאשר היא רק גורמת לכיבוי האש, מ"מ אין זה ראוי 'לשחק באש' ביו"ט ע"י השלכת כפיות, כשבהחלט יתכן שעצם ההשלכה היא שתכבה ישירות את הלהבה, או לחילופין שימשיכו להחזיק בכפית, באופן שאין זה ברור כ"כ אם להחשיבו כיגורם כיבוי, ולכן ראוי להימנע מלפרסם היתר זה באופן גורף. וראה עוד מש"כ ראש המכון הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, בספרו 'כשרות ושבת במטבח המודרני' (עמ' שמ"ג) על הצעות דומות אחרות לכיבוי הגז ביו"ט.

אהל חמצן וסיטורציה

לכב' רבני המכון שליט"א

בתנו הפעוטה, שנולדה זה עתה, מאושפזת עקב מצבה

במשאבה ידנית) כרוכה בשאלות הלכתיות, לא פחות חמורות, ועיי בשו"ת "מעשה חושב ח"ג סי' י"ח.

וממילא יש להתנהג כאמור לעיל בתשובות 1-2.

בברכת רפואה שלמה ושבת שלום!

טומאת כהנים

שלום רב

למכובדיי רבני המכון מדעי טכנולוגי להלכה

ובראשם ידידי הגאון הגדול רב פעלים לתורה והלכה הגרא"מ הלפרין שליט"א ראש המכון.

מזה לאחרונה נקראתי לכהן כרב בבית החולים... בצפון הארץ, אחד הדברים הראשונים שבדקתי הוא נושא טומאת כהנים, לאפשר לזרע אהרן הכהן לבקר בבית החולים לצרכיהם בלא לחשוש לטומאת מתים באהל.

למעשה, כיום ישנו שלט בכניסה לבית החולים, שבזמן הימצאות נפטר ב"מ גדלק השלט עד פינויו לאמבולנס.

רציתי לדעת מה דעתכם - דעת תורה והוראה לגבי פתרון זה, והאם יש באמתחתכם פתרונות מעולים יותר.

ברצוני לציין גם כי פינוי הנפטרים מחדר המתים מתבצע באמצעות אמבולנס דרך מנהרה העוברת מתחת לבית החולים ומחוברת אליו כפי התרשים שאני מצרף בזאת

ב'ברכת כהנים'

הרב ש. ל. ל.

תשובת רבני המכון:

במענה לשאלתך, ובהמשך לשיחת הטלפון בה הבהרת לנו פרטים נוספים, הרי תשובתינו:

הפתרון של הדלקת השילוט "אזהרה לכהנים" בזמן פינוי הנפטר לאמבולנס אינו מושלם משתי סיבות:

1. הוא יכול להיות פתרון עבור הכהנים שעדיין לא נכנסו לבית החולים ולא עבור אלו שכבר נמצאים בו.

2. מאחר שהדרך היחידה לפנות את הנפטרים מחדר המתים היא דרך המנהרה המחוברת למבנה בית החולים, יש לדון בזה מדין "סוף טומאה לצאת",

והן אמת שיש מקום להקל בזה, משום שלפני הכניסה למנהרה מוציאים את הנפטר תחת כיפת השמים למקום שאינו מחובר למבנה בית החולים, ועפ"י המבואר בדברי הרמ"א (יו"ד סי' שעא ס"ד) לענין שערי העיר שסוף המת לצאת משם שיש מתירין לכהנים לילך דרך שם, ועיי"ש בבאור הגר"א ובדגמ"ר שנראה מדבריהם שכך הם נוקטים לעיקר לדינא, וע"ע בפ"ת (שם סק"ח), אך מ"מ בתחילת דבריו שם הביא הרמ"א בשם תה"ד שיש מחמירין בזה.

הרפואי בתוך אהל חמצן, כשמכשיר מדידת הסיטורציה מחובר לרגלה.

לקראת השבת הקרובה התעוררו אצלנו מספר שאלות:

מטבע הדברים מכשיר הסיטורציה זו ונשמט מפעם לפעם מרגלה - האם מותר לנו להחזיר זאת בשבת למקומו?

במשך ימות החול ניזונה התינוקת בעיקר מיניקת חלב אם, ולצורך כך על האם לנתקה מהחיבור לסיטורציה, להוציא אותה מהעריסה, ולאחר שהיא מניקה אותה היא מחזירה ומחברת אותה שוב - האם בשבת כדאי וראוי יותר להזין אותה בבקבוקים של תחליפי חלב בעודה שוכבת בעריסתה בתוך אהל החמצן, על-מנת לחסוך את הניתוק ממכשיר הסיטורציה קודם האוכל והחיבור אליו לאחר מכן?

לחילופין, האם כדאי שבמקום להניק אותה תשאב האם את החלב בשבת במשאבה חשמלית לתוך בקבוקים ותאכיל אותה בעודה בעריסתה בבקבוקים של חלב אם? אשמח לקבל את תשובתכם עוד לפני שבת הקרובה!

בברכת התורה

ישראל מאיר ל.

בני ברק

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה וישע רב!

לאור הנתונים אנו מבינים כי דינה של התינוקת הפעוטה הוא ללא כל ספק כחולה שיש בו סכנה לרפוא"ש בקרוב, ולפיכך התשובות הן:

בוודאי שמותר וחובה לעשות כן. אם נמצאים בהישג יד במקום אח/אחות שאינם יהודים, או כל אחד אחר שאינו יהודי, ניתן לבקש מהם לעשות זאת, ובלבד שלא יגרם שום שיהוי. במידה ואין שם מי שאינו יהודי, שיכול לעשות זאת מיד, עליכם לעשות בעצמכם, ויש להשתדל עד כמה שאפשר לעשות זאת בשינוי, ועפ"י מש"כ הרמ"א באו"ח סי' שכ"ח ס"ב.

אין לשנות בשום פנים ואופן את התזונה הרגילה שלה בכל ימות השבוע, כדין חולה שיש בו סכנה שעושין לו כל צרכיו בשבת, ועיי בשו"ע שם ס"ד ובמ"ב שם סק"ד ובביאה"ל שם ד"ה כל, ובפרט לגבי תינוקת פעוטה בת כמה ימים שכל שינוי קל עלול להביאה ח"ו לידי סכנה נוספת, ובפרט במצבה, ועיי בחזו"א או"ח סי' נ"ט סק"ד.

לכן יש להתנהג בנוגע לניתוק התינוקת ממכשיר הסיטורציה וחיבורה מחדש - לצורך האכלתה - באופן האמור לעיל בתשובה מס' 1.

במצבה הרפואי של התינוקת אין כל צורך לטרוח ולהתאמץ בכגון דא, ובפרט שגם שאיבת חלב במשאבה חשמלית (וכ"ש

לקנות הן מצד שמירת השבת והן מצד התאמה לגנרטור.

אשמח אם תתייחסו לשאלות אלו בתשובתכם:

א. האם באמת קיים חיישן בטחון בכל סוגי המזגנים, ומה

ההשפעה על פעולתו?

ב. האם הייתה אכן תקלה במערכת הניתוק לשבת וחזרה

למצב רגיל, ותוקנה תקלה זו?

ג. האם יש מזגנים רגילים (לא אינוורטר) שאין בהם

חיישנים כלל?

אשמח על תשובתכם המהירה.

בתודה,

אברהם ישעיהו ג.

בני ברק

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

במענה לשאלותיו הנכבדות:

א. ברובם ככולם של המזגנים, לרבות במזגנים ישנים, קיים חיישן ביטחון המנתק את המזגן מפעילות בעת עליית טמפ' הסביבה מעל חום מסוים, לצורך בטיחותי למניעת שריפות וקלקול המזגן.

אלא, שחיישן זה מותקן בחלק החיצוני של המזגן [המנוע], והוא מושפע כמעט באופן מוחלט רק מטמפ' הסביבה של המקום בו הוא מוצב, ההשפעה של זמני העבודה של המדחס לגבי הפעלת חיישן הביטחון כמעט ואינה קיימת,

בכדי שיהיה השפעה על חיישן זה צריך כמה תנאים מצטברים: יום שרבי קיצוני במיוחד בו הטמפ' מתקרבת לכדי 47 מע' (בד"כ), הצבת המזגן בשמש הקופחת ללא צל כלל, והצטברות עבודת מדחס ללא פינוי חום בדיוק בזמן בו ללא זה עמדה הטמפ' על הנקודה שמתחת להפעלתו ורק מחמת המשך העבודה שנגרמה בגרמא רחוקה זו הוא המשיך לעבוד עוד קמעה (ואשר לא היה קורה לולא ההשפעה), ובדיוק בנקודה זו הוא ניתן.

זה מצב של ספק רחוק ביותר אשר כמעט ואינו קיים שבגרמא רחוקה זו הוא יופעל, ומסתמא נחשב כלא ניחא ליה בזה.

ב. במזגני המכון הכוללים פיקוד שבת מהדרין מובנה מראש לא שמענו על תקלה מסוג המתואר, ויש לחדד כי לא כל

ולכן בודאי שהדרך הרצויה ביותר, היא לבודד מעבר מיוחד לאמבולנסים לפינוי נפטרים, ממקום העמסת הנפטר ועד לצאתו מתחת לכיפת השמים, שלא יהיה מחובר בשום דרך לכל יתר מבנה בית החולים.

אך כל זמן שדבר זה לא נעשה, ולפי מה שצירפת בתרשים ניתן בשעת הדחק לסמוך על דעת המתירין לגבי שערי העיר שאין לחוש משום "סוף טומאה לצאת", ולפתרון בעיית הטומאה בעת הפינוי עצמו, להשתמש בשעת הדחק בפתרון הדחוק של הדלקת השילוט "אזהרה לכהנים".

אלא שלמרות שבעיית הטומאה בפועל היא אך ורק באותן שניות בודדות, שבהן נוסע האמבולנס במנהרה, בכל זאת למעשה יש לדרוש את הדלקת השילוט מיד בעת הגיע האמבולנס לשטח בית החולים, על מנת להתריע על כך בפני כהנים רבים ככל האפשר. ז.א. שמאחר שבהגיע האמבולנס אנו יודעים כבר כי בעוד דקות ספורות (לאחר העמסת הנפטר על הרכב וציאת האמבולנס למנהרה) תתפשט טומאת המת בכל שטח בית החולים, עלינו כבר להודיע ולהתריע בפני כל הכהנים המבקשים להיכנס לבנין כי הכניסה אסורה עליהם.

בברכת התורה

חיישנים במזגנים

בעקבות המאמר ב"אספקלריה" האחרון

לרבני המכון הטכנולוגי,

שלו' רב!

כיוון שאני מתעניין כרגע ברכישת מזגן אשר יתאים לצרכי מבחינת השימוש בו בשב"ק ובגנרטור, דהיינו שגם יהיה כשר מצד חיישנים וכו' וגם חסכוני בחשמל, פניתי למו"ר בשאלה זו וענה לי שבברור שעשה עם טכנאי יר"ש ומוסמך, אחר כל הפרסומים השונים בעניין התקנים מסוימים נודע לו:

א. שעדיין ישנו חיישן שלא מבוטל כלל אשר מטרתו לנתק המזגן מעומס יתר.

ב. גם ישנם התקנים שבמשך השבת עקב "באג" חזרו לתפקוד רגיל, ואשר על כן עדיף לקנות מזגן שאינו אינוורטר, ובאשר לעניין חיישן הביטחון, כמדומה שאין השפעה עליו אלא בדרך גרמא רחוקה.

בשבוע האחרון נזדמן לידי מאמר נפלא ומפורט שלכם שנתפרסם ב"אספקלריא" (חודש סיון שנה זו) בעניין זה, ובו נתחדש לי שגם במזגנים רגילים ייתכנו חיישנים שונים, וכמוכן כתבתם שבהתקן שעל ידכם נוטרלו כל החיישנים בכל סוגי המזגנים שפרטתם ברשימה.

צינתם שגם במזגן הרגיל ישנם חיישנים לאור ההתקדמות הטכנולוגית. ולכן הנני בשאלה אכן איזה מזגן עדיף כעת

הבישול, עלולה בהחלט להשפיע על התרמוסטט ולהקדים את הפעלת גוף החימום כשהוא כבוי, או את ניתוקו כשהוא פועל. למרות שמבחינה הלכתית יש לדון בכמה צדדי היתר בדבר, מ"מ הדרך הישרה לצאת מכל בית מיחוש, מבלי להשפיע כלל על התרמוסטט ובעקבותיו על הפעלת הכירה או כיבויה, היא כדלהלן:

הנחת הסירים על הכירה לפני הבישול תיעשה אך ורק לפני ששעון השבת הפעיל אותה, או בשעה שהיא פועלת וגוף החימום דולק (כפי שניתן לראות לפי נורת החיווי - אינדיקציה). כך שההנחה תגרום לכל היותר שהתרמוסטט לא יכבה אותו והוא ידלק זמן ממושך יותר.

כל הוספה של מים או תבשילים לסיר במהלך הבישול תיעשה אך ורק בשעה שהכירה פועלת וגוף החימום דולק.

האפשרות המומלצת ביותר להסרת הסיר מהכירה היא רק לאחר ששעון השבת יכבה אותה לחלוטין, כאשר באופן זה כבר אין שום חשש, ולו הרחוק ביותר, שההסרה תשפיע על התרמוסטט. במידה ולא ניתן להמתין לכך, או שהאוכל עומד להישרף, ניתן לכתחילה להסירה בשעה שהכירה פועלת וגוף החימום דולק. כאשר לא ניתן בשום אופן להמתין לכך, אפשר לסמוך ולהסירה גם כשגוף החימום כבוי.

בברכת חג שמח

מדיח כלים בשבת

שלום רב וחודש טוב.

קנינו מדיח כלים של חברת TEKA ההפעלה שלו היא על הדלת הפנימית למעלה. מבחוץ נראה כדלת ארון רגילה.

רצית לדעת אם קיימת אפשרות שהמדיח יעבוד אחרי סיום סעודת ליל שבת. ע"י שעון שבת או כל פעולה שתבוצע לפני כניסת השבת.

תודה.

יעל ג.

פתח תקוה

תשובת רבני המכון:

לא ניתן לעשות שימוש בשבת. וזאת מאחר שסגירת הדלת סוגרת מעגל חשמלי שמאפשר הפעלת המדיח לכשיתחבר בשעה הרצויה

ברזי מים במגדל מגורים

לכבוד המכון מדעי הלכתי שלום רב!

רציתי לברר לגבי פתיחת ברז מים בשבת בבנייני מגורים רבי קומות

כאשר הדירה המדוברת נמצאת בקומה נמוכה (קומה

התקן שבת הינו התקן של 'המכון', המתייחדים בכך שהם מיוצרים על ידי היצרן המקורי ללא התערבות חיצונית ב'מוח' של המזגן, ועל כן תקלה מהסוג המתואר הינה מאד לא סבירה, היות וכאמור היצרן המקורי הוא זה שתכנן את הפיקוד שבת ויש לו גישה לכל רכיב ב'מוח' של המזגן, ובדיקותיו נעשות במעבדות המקוריות.

ג. השאלה אינה ברורה כל צרכה. מכל מקום, אם כוונתכם לחיישני טמפ' - אין מזגן ללא חיישנים אלו. אמנם יש כמה סוגים, מהם מכניים ומהם דיגיטליים, אך הצד השווה שבהן שיש בכולם חיישן, כאשר במזגנים החדשים החיישנים הולכים ונעשים 'חכמים' ורגישים יותר, עם מהירות תגובה מהירה יותר. לגבי החיישנים האחרים של חיישני תנועה וכו' - אלו חיישנים המצויים רק במזגנים היוקרתיים ואינם נפוצים במזגנים הרגילים, ומכל מקום ניתן לברר זאת עם המתקין בעת ההזמנה.

בכבוד רב

כירה חשמלית ביו"ט

לכבוד המכון המדעי טכנולוגי להלכה

רוב ברכות על עזרתכם לציבור והשירות אותו אתם מעניקים בשמחה בכל עת ובכל שעה ללא כל תמורה.

אנחנו משתמשים כל השנה בכירים של אינדוקציה, ואין לנו במטבח ביתנו שום נקודת גז.

לקראת חג השבועות הקרוב רכשנו כירה

חשמלית קטנה, על-מנת להפעילה בחג ע"י שעון שבת ולבשל עליה. כשבדקנו אותה, גילינו שהיא פועלת ע"י תרמוסטט, ונדלקת ונכבית לסירוגין, בהתאם לרמת הטמפרטורה.

האם הבישול עליה משפיע על התרמוסטט? והאם יש פתרון לזה?

ושוב, תודה רבה לכם על כל העזרה לציבור.

יונתן ר.

גבעתיים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

ראשית, תודה על הברכות.

ובאשר לשאלתך, אכן הנחת הסירים על הכירה או הסרתם מעליה, וכן הוספת מים או תבשילים לתוך הסירים באמצע

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה!

א. תבדקו את האופציה להתקנת דלתות אוטומטיות עם אופציה להופכם בשבת לידניות.

ב. באם לא, תבדקו את האפשרות לנתק את המנגנון, באמצעות שעון שבת, מספר פעמים מוגדרים מראש במשך השבת למשך דקות ספורות, שבהן ניתן יהיה לצאת ולהיכנס ללא כל חשש.

בברכה מרובה

מטבח בדירת נופש

אנחנו שוכרים דירה בחו"ל, ויש במטבח משטח עבודה ('שיש') מעץ סיבית מצופה כנראה בפורמייקה, מה ההוראות על מנת שיוכלו להשתמש בשיש הזה?

בהערכה

טופז ר.

בית גמליאל

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה!

מתוך השאלה אנו מניחים כי מדובר במטבח שהשתמשו בו גויים אוכלי נבלות וטריפות, ולכן בוודאי לא ניתן להשתמש במשטחים להנחת כלים חמים ללא הכשרה ניאותה. אך כמובן שלא ניתן להכשיר משטחים כגון אלו העשויים עץ ופורמייקה.

לפיכך הדרך היחידה היא לכסות היטב את כל המשטחים בכיסוי

נייר אלומיניום עבה או בחומרים אחרים, כפי שנוהגים בכיסוי משטחים לפסח, או לחילופין להכין משטחים קטנים, מחומרים שונים (עץ, מתכת, סיליקון ועוד), להנחת סירים, ולהקפיד להניח כל סיר או צלחת חמים אך ורק על גבי משטחים אלו, ואילו סירים וצלחות קרים ניתן להניח על המשטחים הקיימים.

בברכה מרובה

אינהלציה בשבת

שלום,

אשמח לשמוע חוות דעת הלכתית לגבי שימוש במכשיר אינהלציה בשבת,

האם השימוש בו מותר רק במקום חשש פיקוח נפש?

האם אפשר להשתמש במכשיר כשהוא מכוון על שעון

רביעית) האם גם בכך ישנה בעיה הלכתית ואם כן מה? ולפי מה אסור ולדעת מי מותר? וכן מה הדין בקומות הגבוהות יותר?

אשמח לתשובה מפורטת, תודה!

עוזיאל ר.

רעננה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

א. קיימת אכן בעיה הלכתית גדולה, שכן בהחלט יתכן שכל פתיחת ברז וכדו' תפעיל ישירות ומידית את המשאבות להגברת לחץ המים.

ב. הבעיה הנ"ל קיימת בד"כ בבנייני מגורים שמ-5 קומות ומעלה. בבניינים רבי קומות, יש שמתקינים את המשאבות רק לקומה החמישית או השישית ומעלה ויש שמתקינים אותם כבר לכל הקומות כולל התחתונות. ניתן לברר זאת אצל מהנדסי האינסטלציה של הבנין וכיו"ב.

ג. ניתן לפתור את הבעיות באמצעות התקן מהודר, שתוכנן לפי הנחיותינו ההלכתיות ומאושר ומפוקח על ידינו, אשר מאפשר את השימוש במים ללא כל חשש.

ד. בשעת הדחק, עד לפתרון הבעיה, אנו ממליצים לפתוח את הברזים בשבת בשינוי, ובמיוחד יש להקפיד על כך בשעות המאוחרות והקטנות של הלילה, כאשר כולם נמים את שנתם, וכל פתיחת ברז נחשבת כפסיק רישא (או עכ"פ כקרוב לפסיק רישא) להפעלת המשאבות.

דלתות אוטומטיות

ועד הבית שלי, רוצה להתקין בבית המשותף, דלתות הזזה מזכוכית עם חיישן הפותח אותן אוטומטית כשמתקרבים, לטענתם, אי אפשר להפכן בשבת לידניות. אם משתקים את המנגנון, הדלתות נשארות פתוחות לגמרי ואי אפשר לסגור ידנית (כנראה למקרה חירום). לכן אני מתנגדת לכך (בדעת מיעוט). תודה.

ש. בן שימון

מודיעין

השבת. זאת, באמצעות תוכנה מיוחדת המותקנת בכל חיישן. התוכנה הקיימת אינה כוללת את חגי ומועדי ישראל, כך שבחגים החיישן הנ"ל פעיל.

2. חיישן טמפרטורה, להתראה על מידת חום בפח האשפה העלולה להביא להתלקחות חלילה, אינו מנותק ומושבת בשבת, אך הוא פועל, 'חש' ו'מגיב', אך ורק כשהטמפרטורה בפח האשפה מגיעה ל-70 מעלות. מדובר בתרחיש נדיר ביותר, שעד היום לא נתקלו בו (נוסף על כך, שהאפשרות שהשלכת אשפה לפח היא שתגרום לכך שואפת לאפס).

3. הוצע וסוכם, כי לקראת חג השבועות הקרוב, ינותק השרת ב'לב המערכת' למשך יומיים, החל מערב שבת הקרובה עד למוצאי החג, באופן שלא יקבל כל שידורים וקריאות מהחיישנים שבפחים.

4. לדברי החברה המתקינה את הפחים, בחודשים הקרובים תותקן תוכנה חדשה להשבתת חיישן הנפח/גובה, שתכלול בתוכה גם את חגי ומועדי ישראל.

5. סוכם, על דעת כל המשתתפים, כי עד שהתוכנה האמורה תושלם, תיבדק ותעבור תקופת הרצה בהצלחה, לא יותקנו חיישנים נוספים בפחי האשפה הטמונים בשכונות העיר.

6. סוכם כי החברה המתקינה את החיישנים תזמין את מהנדסי המכון המדעי טכנולוגי להלכה, לבדיקת החיישנים שבפחים, השפעתם על 'לב המערכת', וכן לבדיקת התוכנה החדשה, הכוללת את חגי ומועדי ישראל, לכשתושלם.

אנו תקווה, כי סיכום זה מספק תשובה מלאה לכל השאלות, ומעתה תדעו גם תדעו כיצד עליכם לנהוג.

בברכה מרובה

תכנון בית כהלכה

שלום וברכה לרבנים היקרים!

אנחנו בס"ד הולכים לקראת בניית בית חדש ורצינו לדעת אם יש ספרי הלכה מאחרוני זמנינו וכ"ש מספרי המכון שעוסקים בהלכות הקשורות לתכנון בית בפרט לכל תחום החשמל.

שאלות שעלו:

א. תריסים חשמליים הפועלים ע"י מערכת חכמה או שעון שבת - האם צריך לחשוש למראית עין?

ב. ה"ה לתאורה חיצונית של הבית שנכבית באמצע הלילה?

ג. מערכת בית חכם - האם יש מגבלות הלכתיות או מאידך המערכת נותנת פתרון טוב יותר לחשמל בשבת? תודה רבה וכל טוב.

ידידיה ב.

מלבורן - אוסטרליה

שבת כשהמטרה היא להקל בלבד ללא חשש פיקוח נפש? האם יש שינוי בפעולת החשמל בזמן השימוש? אשמח לקבל מענה,

תודה רבה

גדליה ס.

מעלות

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה!

מאחר שאף אחד לא משתמש באינהלציה ללא סיבה, ובוודאי לא בשבת.

לכן לכל צורך רפואי, של הקלה על דרכי הנשימה, ולאוו דווקא במצב המוגדר כפיקוח נפש, מותר להשתמש בשבת במכשיר אינהלציה שהופעל מערב-שבת ע"י שעון שבת.

בברכה מרובה!

פחי אשפה טמונים

בעקבות המאמר ב"אספקלריה" האחרון

שלום רב לרבני ומהנדסי המכון!

קראתי בעלון 'אספקלריה' שלכם (גליון סיון שנה זו) כי הגעתם לסיכומים עם אגף התברואה של עיריית ירושלים על נושא החיישנים בפחים הטמונים, אך לא הוספתם שום פרטים, ואנחנו לא נדע מה נעשה וכיצד עלינו לנהוג בפחים הטמונים שהותקנו בשכונתנו?

בברכת ד' עליכם

שמואל אליהו הכהן ר.

רמת שלמה ירושלים

תשובת רבני המכון:

להלן הסיכומים שסוכם בפגישה עם כל הגורמים הרלוונטיים בעירייה ובחברות המייצרות ומפעילות את הפחים הטמונים:

1. בשכונות החרדיות המובהקות שהותקנו/מותקנים בהם פחי אשפה טמונים, עדיין לא הותקנו כלל חיישנים.

2. בשכונות מסוימות בעיר, שם כבר הותקנו פחים עם חיישנים, הפעילות היא כזאת:

א. חיישן נפח/גובה, הפועל על-ידי גלי אולטרא-סאונד לגילוי

גובה האשפה במיתקן ושידור הנתונים ללב המערכת, מנותק ומושבת לחלוטין בכל שבת, החל מהשעה 4 אחה"צ קודם כניסת השבת, עד לשעה 10 בלילה לאחר צאת

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

א.ב. מבלי להיכנס לכל מכשיר ומכשיר לגופו, הכלל הנקוט בזה הוא כי כל דבר שנהוג ומקובל בקרב שומרי שבת להשתמש בו בשבת ולהפעילו ע"י שעון שבת (כשהדוגמה הקלסית והברורה לכך היא הדלקת תאורה וכיבויה באמצעות שעון שבת) אין לחוש בזה ל'מראית העין', שכן הכל יודעים ומבינים כי לא נעשתה חלילה שום פעולה של חילול שבת, והכל בתכנון של השעון מערב-שבת.

ג. לגבי מערכת 'בית-חכם', הדבר תלוי בסוג המערכת ובמכשירים אליו היא מחוברת. אם אכן אין שום השפעה של דרי הבית על המערכת ועל המכשירים בשבת, והכל מתבצע לפי מה שנקבע ותוכנת מערב-שבת, אין כל מניעה להשתמש בה בשבת, בכפוף לאמור בתשובה א.ב. אבל יש לבדוק זאת היטב ובקפדנות רבה, על-מנת לוודא למעלה מכל ספק כי אכן אין כל השפעה.

בברכת הצלחה בבניית ביתכם

מד חשמל חכם לשאינם שומרי מצוות

לכבוד המכון המדעי טכנולוגי להלכה

אני שומר מצוות אבל בני משפחתי מחללים שבת. בבית שלנו יש מד חשמל מכני, אבל קיים החשש שבעתיד חברת החשמל יחליפו לנו למד חשמל חכם. הפסקי תשובות בסימן תקיד, כתב שכל הדין של גרמא רלוונטי רק בתנאי שאדם עושה פעולה מותרת. וכאשר אדם מחלל שבת הרי הוא מתכוון לבצע עבירה ולכן חשבתי לעצמי שאולי אין כאן דין של אינו מתכוון.

אז האם יש טעם לנסות לפעול להישאר עם מד חשמל מכני בכדי לחסוך בעבירות לבני משפחתי?

יגאל ר.

אופקים

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

הסברא שהעלית אינה רלוונטית לנושא הנידון, שכן מדובר בתוצאה ישירה שהיא פסיק רישא ואסורה גם באינו מתכוון. ולכן אם אתה יכול בקלות למנוע את החלפת המד תבוא עליך ברכה.

אך אין צורך להשקיע מאמצים רבים מידי בענין, שכן האיסורים הכרוכים בהשפעה על המד הם מזערניים לעומת

האיסורים החמורים האחרים שמחללי שבת נכשלים או עלולים להכשל רח"ל, וראוי יותר להשקיע את מירב המאמצים והאנרגיה בהחזרתם למוטב ובמניעת חילולי שבת אחרים מהם של איסורי תורה עכ"פ.

בברכה מרובה

שידוך לשאינו שומר תו"מ

יש לי בן דוד חילוני שעכשיו התגרש מנישואים עם גויה. הוא חי מאוד רחוק מהקהילה היהודית פה בחוץ לארץ. הציעו לי בחורה יהודייה בשבילו. האם מותר לי להציע לו אותה, או אולי אסור כי אני מסייע לידי עוברי עבירה כי הרי הם לא ישמרו מצוות וטהרת הבית? מצד שני אם אני לא יקשר ביניהם, ישנו סיכוי גדול שבסוף הוא יתחתן עם גויה אחרת...

פ. י. ח.

פרנקפורט - גרמניה

תשובת רבני המכון:

שלום וברכה

השאלה הזו היא שאלה ידועה וכאובה ביותר, אך כבר נקבע בעבר ע"י גדולים וטובים כי מותר - ואולי אפ"י מצוה - לסייע לאחד שכזה למצוא ולהכיר נערה יהודייה, על מנת למנוע ממנו להתחתן עם נכריות. שכן כל עוד הוא קושר את גורלו עם יהודייה, יש לנו לקוות כי ביום מן הימים הוא ו/או צאצאיו (שיהיו יהודים גמורים עפ"י ההלכה) יחזרו בתשובה שלמה. אבל אם יקשור את גורלו עם נכרית, יהיו כל צאצאיו גויים גמורים, ויכרת ענף זה מכרם בית ישראל לצמיתות.

יש לציין בהקשר לכך את דברי הרמב"ם (פ"ב מהלי איסו"ב הלכות ו-ז) לענין קשרי אישות עם נכרית: "עוון זה אע"פ שאין בו מיתת בית דין אל יהי קל בעיניך, אלא יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו, שהבן מן הערווה בנו הוא לכל דבר, ובכלל ישראל יחשב, ואע"פ שהוא ממזר, והבן מן הגויה אינו בנו, שנאמר כי יסיר את בנך מאחרי, מסיר אותו מלהיות אחרי ד', ודבר זה גורם להדבק בגוים שהבדילנו הקב"ה מהם ולשוב מאחרי ד' ולמעול בו".

כמובן, שאם יש באפשרותך כיום, או בעתיד, לנסות לשכנע בדרכי נועם, אותו או אותה, או את שניהם גם יחד, להתקרב לחיי תורה ומצוות ולשמור על טהרת המשפחה, עליך לעשות זאת, ותבוא עליך הברכה.

בברכה מרובה

אספקלריה

על משמר השבת

מקפיאים

בבתי ישראל רבים, ובפרט אצל משפחות ברוכות ילדים וצאצאים, לצד המקרר ותא ההקפאה הקטן שמעליו, מצוי מקפיא גדול - בדמות מקרר, שכל חללו תא הקפאה אחד גדול.

לעומת מקררים, שהשתכללו רבות ברבות השנים, ואובזרו באביזרים ואלמנטים שונים שגרמו להיווצרות בעיות הלכתיות חדשות, חמורות כקלות, עד שכיום כמעט בלתי אפשרי לרכוש מקרר נטול פונקציות חדשניות. במקפיאים לעומת זאת, רבים מאלו הנמצאים בבתי ישראל הינם מקפיאים פשוטים יחסית מסוג DEFROST - (דיפרוסט).

מקפיאי DEFROST - דיפרוסט

משמעות המושג דיפרוסט היא מקפיאים הדורשים הפשרה. היות ומקפיאים אלו פועלים בטכניקה פשוטה, לכן כל פתיחת דלת המזרימה אויר חם, גורמת לעיבוי נוזלים והצטברות קרח על סוללת הקירור ועל המאכלים הקפואים השוכנים בחלל המקפיא. בעקבות כך, נדרש מפעם לפעם 'להפשיר' את המקפיא באמצעות ניתוקו מזרם החשמל ופתיחת הדלתות לרווחה. (פעולה המוכרת לרבים מערבי פסחים).

כאמור, אלו הם מקפיאים עממיים יותר, פשוטים וזולים יחסית, ונפוצים בבתי רבים. (יש המעדיפים דווקא מקפיאים מסוג זה, בשל הנחה רווחת שבמקפיאים אלו נתפסים פחות ריחות לא נעימים למאכלים).

פעולתם הפשוטה יחסית, מעמידה אותם בשורה לצד המקררים הישנים שהיו קיימים לפני עשרות שנים וכיום הולכים ומתמעטים מהשוק.

הבעייתיות שבהם היא בעיקר בהשפעה על הקדמת הפעלת המדחס. לדעת מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (מנחת שלמה סי' י' אות ד' ואילך) מותר לפתחם ולסוגרם בכל עת ללא הגבלה, ואילו לדעת הפוסקים האחרים המחמירים בזה יש לפתוח את הדלת רק בשעה שהמדחס פועל, ראה בהרחבה יותר להלן בנוגע למקפיאי NOFROST.

אמנם יש לוודא, שלא קיימת בהם כל פונקציה של התראות דלת, באמצעות נורית או זמזום, שמופעלות על ידי מפסק הדלת עם פתיחתה וכבות עם סגירתה, או כתוצאה מעליית הטמפרטורה במקפיא עקב הזרמת אויר חם עם פתיחת הדלת, או הכנסת מאכלים שאינם קרים דיים.

כשקיימת התראה המופעלת על ידי מפסק דלת, ניתן לבטלה באמצעות ניטרול המפסק במתג המיוחד לכך באותם המקפיאים שבהם קיים מתג כזה, או בדרכים אחרות כהדבקת לחצן הדלת וכדומה.

במקרים בהם לא ניתן מסיבה כל שהיא לבטל את ההתראה, או שלא עשו כן, יש לעשות שאלת חכם אם וכיצד ניתן לפתוח את המקפיא במקרה הצורך.

יש גם לוודא כי לא קיים צג חיווי אלקטרוני לרמת הטמפרטורה, מה שמצוי יותר במקפיאים גדולים מוסדיים, ופחות במקפיאים ביתיים.

באשר למאוורר סחרור האוויר, באם ישנו בדגמים מסוימים, ראה להלן.

מקפיאי NOFROST - נו-פרוסט

פעולת ההפשרה הנדרשת מפעם לפעם במקפיאי דיפרוסט, ובעיית היווצרות הקרח על המאכלים, הניעה את יצרני המקפיאים ומהנדסיהם לייצר מקפיאים משופרים בהם לא תתרחש בעיה זו.

הפתרון שהעלו, ונמצא ישים, הוא התקנת גוף חימום מתחת לגופי הקירור לכל אורכם, שמפשיר מפעם לפעם את שכבת האוויר החיצונית שבחלל תא ההקפאה ומונע את הצטברות הקרח.

מערכת קירור עם גוף חימום להפשרה, ניתן להבחין בחיבורי החשמל מצד שמאל

מתוקף היותם של מקפיאים אלו מתקדמים יותר ומשוכללים, לרוב גם מצויים בהם יותר אלמנטים ופונקציות שונות, כדוגמת נורית תאורה, התראות דלת פתוחה, מאוורר לפיזור וסחרור האוויר, חיישנים דיגיטליים, תצוגה דיגיטלית של רמת הטמפרטורה, מנועים מתקדמים יותר ועוד.

הפונקציות והשכלולים המוזכרים מצריכים התייחסות הלכתית למקפיאים אלו כמו למקררים בני ימינו.

המדחס

כידוע, בבסיסו של מכשיר קירור, ניצב מנוע המשמש כמדחס, שתפקידו לדחוס גז ולהפכו לנוזל, כאשר בהמשך מתפזר הנוזל במערכת הצינורות המסתעפת ונהפך שוב לגז. מצב זה גורם לירידת טמפרטורה קיצונית המשפיעה על חלל המקפיא ומקררת את האוויר הממלא את חללו.

בכדי לווסת את תפוקת הקירור, מותקן רגש טמפרטורה ה'חש' את רמת הקור, כשבהתאם לכך הוא מפעיל, מכבה ומשנה את פעילות מנוע המדחס חליפות.

מובן, כי פתיחת דלת המקפיא בשעה שהמדחס אינו פועל, מזרימה אוויר חם שמשפיע על הרגש ועלול להפעיל את המדחס.

כאמור לעיל, לדעת מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (מנחת שלמה סי' י', אות ד' ואילך) הדבר מותר לכתחילה, ואין לחוש בזה כלל מכמה וכמה טעמים שנתבארו בהרחבה בתשובתו. מאידך, יש מן הפוסקים שהחמירו שלא לפתוח את דלת המקרר (ולעניינו: המקפיא) אלא רק בשעה שהמדחס פועל, כך שהשפעת כניסת האוויר החם אינה על הפעלת המדחס, אלא שכשתוצאה מכך המדחס לא יפסיק את פעולתו וימשיך הלאה לעבוד מאליו עד לקבלת רמת הטמפרטורה הרצויה. וכפי

מדחס מקפיא

שנתבאר גם בדברי הגרש"ז א עצמו (שם, בריש הסימן) כי הדבר פשוט וברור שכשהמדחס פועל אין מקום לחוש כלל לפתיחת הדלת וסגירתה.

המאוורר

בכדי שרמת הטמפרטורה בכל חלל המקפיא תהיה שווה, כשהן המוצרים הנמצאים בתחתית המקפיא והן המוצרים הנמצאים בתאים העליונים יותר יהיו במצב קפוא שווה, ומאחר שיחידת הקירור אינה מכסה את כל פינות המקפיא, החלו להתקין במקפיאים מאוורר לסחרור ולפיזור נכון של האוויר הקר, מאוורר זה פועל בדרך כלל במקביל לפעולת המדחס.

על מנת לחסוך באנרגיה, ולא לגרום לפיזור מיותר של הקור מחוץ למקרר, נבנים כיום מרבית המקפיאים באופן שפתיחת הדלת מפסיקה מידית את פעולת המאוורר, אם הוא פועל, כשסגירת הדלת מפעילה אותו שוב.

יודגש, כי מדובר בפעולה ישירה של פתיחת הדלת או סגירתה, באמצעות שחרור המפסק או לחיצתו, ולא בגרמא או בפעולה עקיפה.

מאוורר פיזור אוויר בתוך מקפיא

על פתרון נעילת מפסקי הדלת יפורט בהמשך.

ספירת פתיחות דלת

מצויים דגמי מקפיאים, בהם כל פתיחת דלת נספרת על ידי מנגנון פנימי, כתוצאה משחרור מפסקי הדלת, כאשר בחלק מן המקפיאים הנתונים מוזנים למערכת ההפשרה, שמשקללת גם אותם, יחד עם נתוני שעות פעילות המנוע, ולאחר מספר מסוים של פתיחות דלת מפעילה את ההפשרה.

הפעולה החשמלית של הספירה וההזנה למערכת ההפשרה היא פעולה ישירה, כתוצאה מפתיחת הדלת, אשר עלולה לעתים להשפיע גם על הקדמת פעולת ההפשרה, ובמקרים מסוימים - של פתיחת הדלת בפעם האחרונה לאחר מספר פתיחות מסוים שקדמו לה - עלולה הפתיחה להפעיל ישירות את גוף החימום של ההפשרה.

נעילת מפסקי הדלת, בשבתות ובחגים, פותרת גם בעיה זו, שכן במצב שכזה פתיחות הדלת אינן נספרות כלל. ראה להלן.

נורית והתראה

נורית הנדלקת, או צפצוף התראה, מותקנים ברבים מן המקפאים, בכדי להתריע על כך שהדלת פתוחה. יש מתוכם, שכל פתיחת דלת מפעילה מידית התראות אלו, ויש שחיישני הדלת מגיבים על פתיחת הדלת או על עליית הטמפרטורה - באמצעות הדלקת הנורית או הפעלת הזמזום - רק לאחר דקות ספורות.

יש מקפאים שבהם נעילת מפסקי הדלת פותרת גם בעיה זו. אך יש מקפאים רבים בהם נעילת מפסקי הדלת אינה פותרת את הבעיה.

כאשר תגובת חיישני ההתראה אינה מידית, אלא רק כעבור זמן מסוים, ניתן במקרי הצורך בדיעבד לפתוח את דלת המקפיא ולסוגרה במהירות קודם שתדלק הנורית או יופעל הזמזום.

הדרך הרצויה ביותר לשימוש במקפאים כאלה, ובפרט כאשר הפעלת הנורית או צפצוף ההתראה הם מידיים ולא ניתן לבטלם באמצעות מפסקי הדלת, היא באמצעות חיבור המקפיא לשעון שבת. גם על כך ראה להלן בפרק הפתרונות.

במקרה שלא ניתן מסיבה כל שהיא לחבר את המקפיא לשעון שבת, או ששכחו לעשות כן, יש לעשות שאלת חכם אם ניתן בשעת הדחק להשתמש במקפיא ולפתוח אותו בדרכים מסוימות כאשר ההתראה היא מידית.

מערכת ההפשרה האוטומטית

כאמור תונית הדגל של המקפאים מדגם NOFROST הינה מערכת ההפשרה האוטומטית, למניעת הצטברות קרח על סוללת הקירור. פעולה זו מתבצעת באמצעות גוף חימום כתוצאה ממספר גורמים: א. שעות מנוע הנספרות ע"י טיימר (-קוצב זמן) כשלאחר מספר שעות מסוים (הנע בין 6 ל- 12 שעות לפי שיקולי החברה היצרנית) של פעילות המנוע מופעלת ההפשרה למשך זמן מסוים. ב. פתיחות דלת, כאמור לעיל. ג. כמות הקרח המצטברת על הסוללה.

כך שכל השפעת כניסת אויר חם על פעולת המדחס גורמת ממילא גם להקדמת פעולת ההפשרה.

חלק מהיצרנים מפעילים את מערכת ההפשרה למשך זמן קצוב וקבוע, כפי שהוגדר מראש על-ידי היצרן, ויש מן היצרנים שמתקינים רגש המפסיק את ההפשרה לפי נתוני המקפיא.

גוף חימום להפשרת קרח המצטבר במקפיא

בעיה זו, של ההשפעה על מערכת ההפשרה, יש בה צד חומרא מחד גיסא וצדדי קולא מאידך גיסא. צד החומרא שבהשפעה זו, לעומת עצם ההשפעה על פעולת המדחס, הוא שמדובר בגוף חימום לוחט, שדינו כגחלת של מתכת (מטעם זה כפי הנראה סייג מן הגרשז"א זצ"ל בהערה הראשונה לתשובתו הנ"ל כי התשובה אינה מתייחסת למקררים [למקפאים] שיש להם הפשרה).

ואילו צדדי הקולא שבדבר, במקפאים הקיימים כיום (להבדיל מן המקררים בעלי ההפשרה האוטומטית בזמנו של הגרשז"א) הם:

א. ההשפעה על הקדמת ההפשרה היא בדרך כלל בסופו של תהליך ארוך וממושך לאחר סידרה ארוכה של מחזורי פעילות (ועי' בתשובת הגרשז"א הנ"ל (אות ג) שכתב לגבי השפעה דומה

טרמוסטט ניתוק גוף חימום של מקפיא

לזו, כי שרשרת פעולות מעין זו מותרת אפי' בגרם מלאכה דאורייתא עיי"ש).

ב. ברבים מן המקררים, יתכן מאד כי כל ההשפעה על ההפשרה תבוא לידי ביטוי רק לאחר צאת השבת.

יחד עם זאת, ברור מאליו, כי כל הבעיה קיימת אך ורק בפתיחת דלת כאשר המדחס אינו פועל, שבמקרה זה גורמת פתיחת הדלת לכניסת אויר חם, ומשפיעה בעקיפין על הקדמת פעולת המדחס, ובעקבותיה גם על הקדמת פעולת ההפשרה וכנ"ל. אבל כאשר פותחים את הדלת בעת שהמדחס פועל, אין כאן שום השפעה של מעשה האדם על פעולת ההפשרה, כשם שאין כאן השפעה על פעולת המדחס, שכן המדחס ממשיך לפעול מכוח פעולתו הראשונה ולא מכוח השפעת כניסת האוויר החם, אלא שלולא כניסת האוויר החם היה הרגש מגלה שהטמפרטורה הגיעה לרמה הרצויה ומפסיק את פעולת המדחס, וכתוצאה מכניסת האוויר החם הוא אינו מתנתק וממשיך לעבוד מאליו, וממילא כשם שהמשך פעולת המדחס

אינה מתייחסת כלל למעשה האדם פותח הדלת כך גם כל ההשלכות הנוספות שבעקבותיה, כגון ההשפעה העקיפה על הקדמת פעולת ההפשרה (אשר תצטבר גם היא רק לאחר פרק זמן ארוך ומחזורי פעילות רבים של פעולת המנוע), אינן מתייחסות אליו כלל.

תצוגת טמפרטורה דיגיטלית

ישנם מקפיאים, בהם קיים צג המחווה על רמת הטמפרטורה במקפיא. פתיחת דלת והזרמת אוויר חם עלולים להשפיע על הנתונים המוצגים בו. במידה שההשפעה אינה מיידית ואינה ודאית, ניתן בשעת הדחק להקל בפתחת הדלת לטווח קצר מאוד. והרוצה להחמיר יותר יעשה זאת בשינוי.

שינויים דיגיטליים

מקפיאים בעלי פיקוד חשמלי דיגיטלי נעשו נפוצים יותר ויותר בשנים האחרונות. בהם, הפקודות למערכות המקפיא השונות עוברות דרך כרטיס פיקוד דיגיטלי, המעבד את הנתונים שמתקבלים מרמת הטמפרטורה, הלחות וממצב הדלתות, ולפיהם ניתנות הוראות ההפעלה.

פעילות זו הינה של שינויי מתח אלקטרוניים רגועים החולפים בכרטיס. המונח המכונה משום מה בשם "רישומים דיגיטליים" אינו מונח טכנולוגי מקצועי, ובוודאי שאינו מונח הלכתי. מונח זה גורם להטעיה חמורה כביכול מדובר באיסורים של מלאכת כותב דאורייתא, או למצער של מלאכת רושם שהיא תולדה דכותב.

אם נרצה להסביר את סדרת הפעולות הרגילות והשגרתיות המתרחשת בכרטיס הפיקוד, במילים פשוטות, מובנות ומדוברות - אזי נבאר כדלהלן:

תחילתה במעגל חשמלי, שהמתח החשמלי שבו משתנה בהתאם לטמפרטורה הסביבתית, זאת באמצעות הזרמת מתח חשמלי בכמות ידועה אל תוך רכיב המכונה "נגד", אשר כמות החשמל היכולה לעבור דרכו משתנה בהתאם לטמפרטורה של הנגד, כך שכלל והטמפרטורה שלו עולה הוא מעביר יותר חשמל. לידו קיים ממיר אנלוגי דיגיטלי, ש"מרגיש" את שינויי המתח אשר נבעו מהבדלי הטמפרטורה של הנגד, בתוך תאים זעירים מסוימים, שגם שם אין שום "רישום" ושום ספרות בינאריות, וגם אין שום יצירת זרם חדש, אלא הכול מתרחש בזרם קיים בתוך מעגל סגור והזרמת המתח וקליטתו מתבצעים ברציפות כל הזמן ללא הפעלות חדשות וסגירות מעגלים חדשים.

משם "מתורגמים" הנתונים ע"י מעבד נתונים (MICROPROCESSOR) שלפי נתוני ערכי הטמפרטורה (שתורגמו לערכי מתח) המתקבלים על ידו הוא נותן פקודת הפעלה למדחס במקרה הצורך.

למרות שתיאור זה נשמע לכאורה כפעילות חשמלית מורכבת ומסועפת, בתוך רשת מעגלים חשמליים מפותלים של כמעט "בית חרושת" שלם, הרי למעשה מדובר אך ורק בשינויים קלים ביותר ותנודות בלתי מורגשות של מתח חשמלי נמוך קיים ורציף, בתוך שבבים זעירים, מיקרוסקופיים כמעט, ללא שום סגירת מעגל חשמלי, ללא שום הפעלה חשמלית חדשה, ללא שום תוספת זרם חיצוני, וללא שום "רישום" מכל סוג שהוא ובתוך מעגל חשמלי זעיר הפועל ברציפות ללא כל קשר לפעילות מערכות המכשיר החשמלי.

כמובן, שכאשר יש תוצאות מעשיות לשינויי מתח אלו, ובעקבותיהם "מתורגמים" הנתונים לפקודות חשמליות שונות של מערכות המקרר, או לחילופין כאשר שינויים אלו בעצמם נאגרים בזיכרון הכרטיס ומשאירים בו "רושם" מסוים, הרי בוודאי שמלבד השאלות ההלכתיות הכרוכות בעצם ההשפעה על הפעלת המערכות והשלכותיהן, יש להתייחס ולדון גם בהגדרותיהם ההלכתיות של שינויי מתח אלו, אשר בכל מקרה אין בינם לבין מלאכת כותב או תולדתה "רושם" ולא כלום. אך כל עוד שהנתונים אינם נאגרים, ואין להם שום תוצאות מעשיות, הרי ששינויים אלו זהים למאות ואלפי שינויים חשמליים דומים שכל אדם גורם בפעילותו היומיומית בכל שבת ושבת במגע והזזה של חפצים, במעבר ליד מכשירים חשמליים פועלים, מבלי להיות מודע לכך כלל. לכן יש לדון בכל מקרה לגופו, אם מדובר במקפיאים רגילים ללא התקן שבת, אשר

שינויי המתח שבכרטיס 'מתורגמים' לפקודות חשמליות שונות, או שמדובר במקפאים עם התקן שבת ראוי, שמבטל ומנטרל לחלוטין את כל הפקודות והתוצאות שבעקבותיהן.

למעשה, ברור, אפוא, כי הדרך הרצויה ביותר למי שיש בידו מקפיא רגיל בעל פיקוד דיגיטלי - שהמערכות שבו מושפעות משינויי המתח בכרטיס הפיקוד ועל ידי זה מועברות פקודות שונות לפעילות המקפיא - היא לחבר את המקפיא לשעון שבת, כמופיע להלן.

קרח בייצור אוטומטי

קיימים כיום דגמי מקפאים, אשר בתא ההקפאה שלהם יש מתקן אוטומטי ליצור קרח, המייצר מפעם לפעם קוביות קרח ומאחסן אותן במגרה מיוחדת המיועדת לכך. כל צריכת קרח מהמגרה עלולה להשפיע בעקיפין על יצור מחודש של קרח.

קיימת אפשרות לנעול את מתקן יצור הקרח, כדי שיפסיק לייצר קוביות, ובמקרה שכזה ניתן לצרוך קוביות קרח מהמגרה ללא חשש, אך כמובן יש לוודא כי ברז שחרור קוביות הקרח הינו מכני לחלוטין, ואינו מחובר לשום מערכת חשמלית מכל סוג.

ניתן לוודא זאת חלקית על-ידי ניתוק המקפיא מהחשמל ולחיצה על ברז הוצאת הקרח, כאשר הוא ממשיך לפעול כרגיל, אות הוא כי פעולת הוצאת הקרח אינה חשמלית.

עם כל זאת, עדיין תיתכן אפשרות כי חיבורו למקור ההזנה של המים היא בפעולה חשמלית. את אפשרות זו יש לשלול בנפרד.

נורת תאורה

הנורה הנדלקת בתוך המקפיא עם פתיחת הדלת ושחרור המפסק, ונכבית עם סגירת הדלת, הינה פעולה ישירה של פתיחת וסגירת הדלת, כאשר סגירת הדלת לוחצת על המפסק ומכבה את הנורה, ופתיחת הדלת משחררת את המפסק ומדליקה את הנורה.

יש שמסתפקים בהוצאת הנורה או בשחרורה ממקומה. אך חשוב לדעת כי כיום - כאשר מפסק הדלת משמש גם להפעלת המאוורר והפסקת פעולתו, ולעתים גם למנגנונים נוספים ופונקציות אחרות - אין די בפעולה זו בשום פנים ואופן, ובמקפאים שאין בהם פיקוד שבת מאושר בפיקוח הלכתי, חובה לנעול את מפסקי הדלת לחלוטין, בשבתות ובחגים, באמצעות המתג המיוחד לכך או ע"י הדבקתם וכדו'.

מדחסי אינוורטר

כאמור לעיל, הבעיה הראשונית הקיימת במקפאים הינה בעיית הקדמת פעולת המדחס. כפי שכבר נכתב דעת הגרשז"א זצ"ל להקל בשאלה זו. אחד מנימוקיו הוא שאין פעולה זו נחשבת ל'פסיק רישיה'.

בעידן הנוכחי, מצויים מקפאים חדשים בעלי מדחס אינוורטר, הרגשים שבהם מדויקים יותר ופעולת האדם אשר בגוף המכשיר - פתיחת הדלת - משליכה בצורה וודאית יותר על שינוי פעולת המדחס.

כידוע דעת רבני המכון המדעי טכנולוגי להלכה, לאור הכרעתו של הגאון הגדול רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, שעמד בראש המכון למעלה מיובל שנים והתווה את דרכו, כי באופן כללי במנועי אינוורטר בעיית השפעת האדם קלה יותר, כפי שכבר הוסבר בעלון הקודם במאמר על מזגנים. זאת בעקבות בדיקות מקצועיות יסודיות של מהנדסי המכון ששללו לחלוטין פתיחות וסגירות מעגלים¹.

על אף זאת, מדיניותו רבת השנים של המכון היא להשתדל במידת האפשר לספק פתרונות מלאים, לכל הדעות, ובמיוחד כשמדובר במקפאים, כאשר פעולת המשתמש המשפיעה על שינוי הטמפרטורה הינה בגוף המקפיא. אי לכך, התקני השבת המהודרים למקפאים (עליהם יורחב בסוף המאמר) נותנים מענה ופותרים לחלוטין גם בעיה זו.

1. זאת בניגוד לפרסומים מוזרים שהתפרסמו באחרונה, כאילו התברר שגם מנועי אינוורטר פועלים על בסיס של ניתוקים וחיבורים חשמליים, בעוד שמדובר אך ורק בשינויים בזרמים החשמליים באמצעות מוליכים למחצה, ולא בשום פתיחה וסגירה פיזית של מעגלים חשמליים.

פתרונות

נעילת מפסקי הדלת

כמפורט לעיל, רבות מן הבעיות מתרחשות עם פתיחת הדלת. בשל כך יש לנעול בשבתות ובחגים את כל מפסקי הדלת. בהרבה מדגמי המקפיאים המשווקים בארץ קיים מתג מסוים שניתן באמצעותו לתפוס את מפסק הדלת ולנעול אותו, באופן שישאר לחוץ גם בעת פתיחת הדלת. גם בדגמים שלא מותקן בהם מתג שכזה ניתן בדרך כלל לדרוש מהמשווקים להתקין אותו. בכל מקרה ניתן גם לנעול את המפסקים באמצעות פתרונות מאולתרים, כהדבקה וכדומה.

מפסק דלת

מפסקים מגנטיים

קיימים מקפיאים שבהם מפסקי הדלת הם מפסקים מגנטיים ואינם גלויים לעין, כך שלא ניתן לתפוסם או להדביקם בדרך גיליה. גם מקומם במסגרת שסביב דלת המקפיא משתנה מדגם לדגם ויש קושי לאתר את מיקומם המדויק.

הדרך היעילה ביותר היא לפתוח את דלת המקפיא בעת שהמדחס פועל בכדי שהנורה תדלק, ככל וישנה, והמאוורר ייכבה, ולאחר מכן לעבור באיטיות עם מגנט חזק על כל המסגרת שסביב המקפיא, לאורכו ולרוחבו, עד שמבחינים שהנורה נכבית והמאוורר נדלק, פעולה זו מורה שהמגנט איתר את מקומו הנכון של המפסק וסגר את המעגל הגורם לפעולות המוזכרות. (במקרים נדירים עלולים להימצא כמה נקודות כאלו ויש לוודא כי כולם אותרו).

מפסק דלת פנימי - מגנטי

בחלק מדגמי המפסקים המגנטיים ניתן לשמוע "קליק" בעת סגירת ופתיחת המפסק על ידי המגנט. צליל זה יכול להוות אינדיקציה נוספת לגילוי מיקום המפסק.

או אז יש להצמיד למקום זה, בשבתות ובחגים, מגנט קבוע, דק ככל האפשר, שישאיר את המפסק סגור כל הזמן. במקפיאים בעלי דלת כפולה יתכן שישנם שני מפסקים מגנטיים, ויש לבדוק זאת ולבטל את שניהם.

חיבור לשעון שבת

כאשר לא ניתן לנטרל את מפסקי הדלת, או במקרים בהם ניטרול המפסקים אינו מועיל לפתור את כל הבעיות, ניתן לחבר את המקפיא לשעון שבת, שינתק אותו לגמרי מזרם החשמל לפרקי זמן מסוימים קצובים מראש, אשר בהם ניתן יהיה לפתוח ולסגור את דלת המקפיא ללא כל חשש?

על מנת שלא להרבות בחיבורים וניתוקים תכופים ומיותרים, שאינם "מוסיפים בריאות" למקפיא ועלולים לגרום לו נזק לטווח ארוך ובמקביל לפגוע בטריות המזון, מומלץ לכוון את השעון ולהתאימו לשעות סעודות השבת, שבהן יהיה המקפיא מנותק לזמן ממושך יחסית, לפי הצורך, כדי לאפשר את פתיחתו וסגירתו בזמנים אלו ללא הגבלה, ולשאר שעות השבת (למעט שעות הלילה המאוחרות שבהן אין מצוי שימוש במקפיא) מומלץ לכוון את השעון שינתק את המקפיא לרבע שעה בכל שעה. (מומלץ להתיעץ עם נציגי החברה לפני חיבור המקפיא לשעון שבת).

יש לציין, כי חיבור המקפיא לשעון שבת הוא הרבה פחות בעייתי - הן מבחינה פרקטית והן מבחינה תפקודית - מאשר חיבור מקררים לשעון שבת. זאת בשל הצורך המועט יחסית בפתיחת מקפיא לעומת הצורך בפתיחת מקרר, דבר שמאפשר תכנון מראש של מספר ניתוקים ספורים בלבד במשך השבת, וכן בשל העובדה כי המקפיא המלא בד"כ במוצרים קפואים

2. גם כאשר מחברים את המקפיא לשעון שבת, ראוי בכל זאת - אם ניתן - לנטרל גם את מפסקי הדלת המשפיעים על התאורה, מאוורר, ספירה וכו', כדי למנוע בעיה, במקרה שבו בדיוק כאשר הדלת תהיה פתוחה יפעיל השעון את המקפיא והוא יחל לפעול, שגם במקרה כזה תתאפשר סגירת הדלת ללא כל חשש. נוסף על כך, יש בכך הידור הלכתי, שסגירת דלת המקפיא גם בעת שהוא מנותק לא תסגור את המעגל של המאוורר ותגרום להכין אותו לפעולה לכשיופעל המקפיא שוב באמצעות שעון השבת.

שומר על רמת טמפרטורה רצויה למשך זמן רב גם כשהוא מנותק מזרם החשמל, ולכן כיבוי וחיבורו על ידי שעון שבת מספר פעמים, אינו מהווה פגיעה משמעותית בתפקודו התקין. (אך כאמור מומלץ להתייעץ תחילה עם נציג החברה על-מנת לוודא אי קלקול המקפיא בצורה זו).

במידה וקיימים במקפיא אלמנטים בעייתיים, שאין אפשרות לנטרלם, יש להימנע מלפתוח אותו בשבת. מן הראוי להכין מראש מערב-שבת את כל המוצרים הקפואים שמתכוננים להשתמש בהם בשבת ולהניחם בתא ההקפאה של המקרר, על מנת שלא להזדקק לפתוח את דלת המקפיא בשבת. במקרי הצורך יש לדון בכל מקפיא לגופו, ויש לעשות שאלת חכם אם וכיצד ניתן לפתוח אותו, וזאת בהתאם לאלמנטים הקיימים בו ולשאלות ההלכתיות הכרוכות בהן.

פתרונות המכון

המכון המדעי טכנולוגי להלכה, מתוקף היותו גוף מקצועי, בעל וותק רב שנים, מקפיד ליישם פתרונות איכות ברמה מקצועית גבוהה.

משום כך נמנע המכון מלייצר כרטיסי פיקוד חיצוניים העשויים לגרום להפרעה בתפקוד השוטף של המכשיר האלקטרוני, הן אם זה מקרר, מזגן, או מקפיא וכדומה, ובמקרים רבים אף מביאים לקלקול המכשיר ולהשבתתו, ולהפסד דמים מרובים. פתרונות המכון מיושמים איפוא תוך שיתוף פעולה מלא ברמת התכנון והפיתוח של מהנדסי המפעלים היצרניים, ומובנים מראש בגוף המכשיר, באופן התואם את פעילות כל מערכותיו, כך נמנעות תקלות העלולות לצוץ בעקבות התערבות חיצונית.

מובן, שלשם כך נצרכת דרישה ציבורית רחבה, אשר תשפיע על מנהלי החברות לייצר מכשירים ייעודיים עבור ציבור שומרי התורה והמצוות עם פיקודי שבת אינטגרליים.

במשך השנים זיהו חברות המקררים את דרישת ציבור שומרי התורה, והחלו בשיתוף פעולה עם המכון המדעי טכנולוגי להלכה, עד שכיום ישנם מאות דגמים של מקררים ומכשירי חשמל אחרים עם פיקוד שבת מובנה ומהודר, בפיקוחם ההדוק של רבני ומהנדסי המכון.

ביניהם ניתן למצוא את החברות המובילות והגדולות ביותר, 'שארפ', 'סמסונג', LG ועוד

כמו כן לגבי המזגנים. למעלה מעשר שנים מלווה המכון את החברות הגדולות 'תדיראן' ו'אלקטרה' בפיתוח התקן השבת המובנה, אשר מוטמע בגוף המזגן לפי דרישת הצרכן.

במקפיאים, לעומת זאת, לא בשלו עדיין התנאים, ונכון להיום אין חברה אשר מייצרת פיקוד שבת מהדרין מובנה מראש, מותאם לשומרי שבת.

על אף זאת, הצלחנו להגיע להסדר עם חברת 'ראלקו', היבואנית המורשית של מקפיאי 'זנוסי' ו'בלומברג', ובשיתוף פעולה עם היבואן מותקנים לפי דרישת הלקוח בדגמים מסוימים התקני שבת מהודרים באיכות גבוהה, המבטלים לחלוטין את כל השפעות האדם ונותנים מענה מלא ומושלם לכל הבעיות שפורטו לעיל.

יצוין, כי למרות אי היותם של ההתקנים הללו מיוצרים במפעלי החברות, עדיין התקנים אלו, המיוצרים ומותקנים על-ידי היבואנים הרשמיים הבלעדיים, החשופים לכל הסודות המקצועיים של החברות, טובים בהרבה מכרטיסי פיקוד חיצוניים אשר אין בינם לבין מהנדסי המכשירים כל סנכרון ותיאום.

התקני השבת למקפיאים של המכון המדעי טכנולוגי להלכה, מותקנים על-ידי מתקנים מורשים מטעם היבואן בבונדד (מחסני היבואן), כך גם ייצור ההתקן בידי מהנדסי מהנדסי וטכנאי חברות המקפיאים נעשה על-פי הוראות והנחיות המכון ובתיאום מלא ורציף עם מהנדסיו, בכדי שלא ייגרמו נזקים למקפיא עקב התערבות גורם חיצוני, העלולה להתרחש בהתקנים חיצוניים.

באספקלריה של תורה

מאוצרותיו של הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל

במסגרת הכתבים המרובים בכל מקצועות התורה, שהשאיר אחריו ברכה, מורנו ורבנו הגאון האדיר רבי לוי יצחק הלפרין זצ"ל, ראש המכון במשך כיוכל שנים, ישנם גם כתבים רבים בענייני דרוש ואגדה, משולבים בהלכה, על פרשיות התורה ועל ענייני המועדים. חלקם הגדול נאמרו על ידו בתוקף תפקידו כרב בית הכנסת "זכרון בתיה" בשכונת מקור ברוך בירושלים, כשמהם, דברי תורה שהגיד במקהלות לעת סעודה שלישית, ומהם דרשות שהיה משמיע בשבתות ובמועדים ובהזדמנויות מיוחדות.

בני משפחתו שוקדים עתה על מלאכת עריכת הכתבים, ולקראת יום השנה הראשון מתעתדים בעז"ה להוציאם לאור עולם עלי ספר, בשמו יקבנו "מחנה לוי".

במסגרת זו נדלה מעט פנינים נבחרים מתוך דברי התורה שנערכו.

פרשת חוקת

גדרי טומאת אהל וביאור מחודש בפסוקים

וכתב עלה רש"י (פסחים שם) בטעמא דמילתא, דהיינו משום שקוברים שם את נפליהם, וממילא הנכנס למדור חיישין שנטמא מהם, ואתיא כרבנן דסבירא להו דקברי עכו"ם מטמאין באוהל, ואף לרשב"י דמעט עכו"ם מטומאת אוהל מ"מ ממגע ומשא לא איתמעטו. ותמה התוי"ט (אהלות שם) היאך שייך שם מגע, והלא הם קוברים את נפליהם, ויעווי"ש שהביא לדברי התוס' (נדה שם) שכתבו דחיישין שמא יגע או יסיט בנפל הקבור.

תירוץ הרש"י שכשהאדם עצמו מאהיל הטומאה חשיב כטומאת מגע

והרש"י (פסחים שם) כתב ליישב את קושיית התוי"ט, עפ"י סוגיית הגמ' (חולין קכה): דפליגי התם אביי ורבא באיזה אופן נחשב לאהל מגע, דאביי אמר דמשכח"ל כשמאהיל פחות מטפח, דבכה"ג חשיב כטומאת מגע, ורבא פליג עליה וס"ל דטומאת אהל משכח"ל דווקא בהמשכה, וכל

היכא דמאהיל בעצמו על המת או שהמת עצמו מאהיל עליו אהל מגע הוא. וכתב רש"י (שם ד"ה בהמשכה) אליבא דרבא: "דבר אחר מאהיל עליו ועל הטומאה, דהוא אינו מאהיל על הטומאה ולא הטומאה מאהלת עליו, אלא דבר אחר ממשיך את הטומאה עליו". ונראה מדברי הראשונים שם דקיי"ל להלכה כרבא.

וביאור הדברים, דכל שהוא עצמו כנגד המת מלמעלה או מלמטה, הוי טומאה רצוצה שבוקעת ועולה ובוקעת ויורדת, וכאילו כל המקום שמעל המת או מתחתיו מלא טומאה, ומשו"ה נחשב כנוגע בטומאה עצמה, ואילו החידוש המיוחד של טומאת אהל הוא דווקא כאשר אין הטומאה כנגדו ואינו מאהיל על הטומאה ולא הטומאה מאהילה עליו, אלא שדבר אחר מאהיל על שניהם, שזהו החידוש של אוהל המשכה, שהאוהל ממשיך את הטומאה לכל

"זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האוהל וכל אשר באוהל יטמא שבעת ימים..." "וכל אשר יגע על פני השדה בחלל הרב או במת..." (במדבר יט, יד - טז)

אם עכו"ם מטמאין באהל ובמגע ומשא

איתא בגמ' (יבמות ס:) על פסוק זה: "תניא וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר קברי עכו"ם אינן מטמאין באוהל, שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויים אדם". ופריך עלה בגמ' מהא דכתיב (יונה ד, יא): "ונפש אדם ששה עשר אלף משום בהמה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבוא אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה", ומשני התם דהא דכתיב נפש אדם היינו משום דכתיב אח"כ בהמה.

ועוד מקשה שם הגמ' מדכתיב (במדבר לא, יט): "כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו", ומיירי התם לאחר מלחמת מדין שהיו עכו"ם, ואפ"ה נטמאו טומאת שבעה, ודחי בגמ' דדלמא היו שם גם מישראל שנהרגו. ואמרינן בגמ' דרבנן פליגי עליה דרשב"י וסבירא להו שקברי עכו"ם מטמאין באוהל, דמהא דכתיב (שם מט) "לא נפקד ממנו איש" מוכח שלא מתו מבני ישראל, ורשב"י ס"ל דהיינו דלא נפקד מנו איש לעבירה. ועוד אמרינן התם בגמ': "רבינא אמר נהי דמעטינהו קרא מאטמוי באוהל, דכתיב אדם כי ימות באוהל, ממגע ומשא מי מעטינהו קרא", והיינו דאליבא דרבינא ס"ל לרשב"י שקברי עכו"ם אין מטמאין רק באוהל, אבל במגע גם הם מטמאין.

ולמעשה נחלקו הראשונים אם אליבא דרשב"י נתמעטו עכו"ם מכל טומאת מת, או רק מטומאת אהל, דדעת היראים (סי' שכ"ב) דנתמעטו לגמרי מטומאת מת, והוכיח כן מתו"כ, ואילו התוס' (נדה נז. ד"ה ובנה) ורש"י (פסחים ט. ד"ה מי) והרמב"ם (פ"א מהל' טומאת מת הי"ג ופ"ב מהל' אבל ה"ג) סבירא להו דדווקא מטומאת אהל נתמעטו ולא מטומאת מגע.

קושיית התוי"ט איך שייך טומאת מגע ב'מדורות העכו"ם'

והנה תנן במתני' (אהלות פ"ח מ"ז): "מדורות העכו"ם טמאים",

דהו"ל אהל מגע, אין הכהן מוזהר על טומאתו. מכריח דאין חילוק לגבי קבלת הטומאה ביניהם

ואשר מוכרח לכאורה מדברי הגמ' בב"מ, דאף שיש חילוק בין אהל המשכה לאהל מגע, כדאיתא במס' חולין, אין זה לענין שנחשבים כב' שמות מגע ואהל, וכדמיירי התם לענין צירוף של הנוגע בחצי זית מן המת והמאהיל על חצי זית מן המת, אמנם לגבי דין הנטמא בהם הם שוים, דדווקא מי ששייך בטומאת המשכה שייך בטומאת אהל מגע, דתרווייהו מכח טומאת אהל קאתו, וכל היכא דאיתא לטומאת מגע, מכח הדין דטומאה רצוצה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת, נתחדש נמי לאהל המשכה, שממשיך טומאה זו לצדדין, לטמא כל מי שנמצא עמה תחת אהל אחד, ולאידך גיסא כל מי שאינו מטמא באהל המשכה בהכרח שאינו מטמא גם באהל מגע, דלא איתמר ביה דין טומאה רצוצה. וא"כ אם קברי עכו"ם אינם מטמאים באהל המשכה ע"כ שאינם מטמאים גם האדם עצמו מאהיל עליהם אע"ג דבכה"ג קרינן ליה אהל מגע.

ויעויין גם בנמוק"י דעכו"ם חשיבי כנבלה לענין טומאה, ונבלה ליתא אפי' באהל מגע. (וכמו כן איתא ברמב"ם (פ"א מהל' טו"מ הי"ג) דהנכרי אינו מקבל טומאה שהוא כבהמה לענין לקבל טומאה).

מבאר נפלא לפי הנ"ל את כפילות הפסוקים ועפ"י הגמ' בנזיר

ונראה לפי"ז לבאר את הכתוב (שם טז): "וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת", דבפשטות מיירי התם בטומאת מגע, דהא מיירי במת שבשדה שאין שם אהל שמאהיל עליו, וכדפירש"י (שם): "ופשוטו על פני השדה, שאין שם אהל, מטמא המת שם בנגיעה".

אמנם בגמ' (נזיר נג:): אמרינן: "דתניא וכל אשר יגע על פני השדה, זה המאהיל על פני המת", וברש"י (שם, ד"ה דתניא) פי': "מדלא כתיב יגע במת בשדה", דמינה דייקנן דמאהיל מיירי. וצ"ב דא"ה למאי הוצרך הכתוב לכפול דין טומאת אהל, דהא כבר כתיב לעיל מיניה "כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים", דלפי דברינו אפשר דהשמיענו הכתוב שפיר תרי גווני של טומאת אהל, האחד הוא אהל המשכה, שזהו הנכנס אל הבית, שטומאתו מחמת האהל המאהיל על שניהם, והשני הוא אהל שמאהיל על המת להדיא, דאע"ג שנקרא אהל מגע, כדכתיב "וכל אשר יגע", מ"מ גם זהו מפרשת טומאת אהל.

הצדדים שתחת האהל, וכל שנמצא תחת אהל אחד עם הטומאה נטמא בטומאת אהל.

דלפי"ז תירץ הרש"ש בפשיטות, דהתם בשפחתו של מציק, כיון שהציץ על הבור נמצא שהוא עצמו מאהיל על המת, וא"כ שפיר נטמא מן העכו"ם אף אם נתמעטו עכו"ם מטומאת אהל, שהרי בכה"ג דינו כאהל מגע, וכאילו נוגע בטומאה עצמה.

מקורות נוספים ליסוד זה

וכן חילק הגאון בעל החו"ד (במכתב שנדפס בכו"ח דרעק"א, תניינא, עמ' טז) בין אהל המשכה בקברי עכו"ם, לבין אהל שהוא עצמו מאהיל על הטומאה, שע"ז דווקא מוזהרים כהנים, דמשום נגיעה הוא. ויעוי"ש שהביא סיעתא לחילוק זה מדברי התוס' (גיטין ת: ד"ה דגזרו) לענין טומאת ארץ העמים דגזרו על גושה ועל אורה, שהעמידו שם דמיירי בכה"ג שהיה גשר שראשו אחד בא"י וראשו האחר בארץ העמים, ותחת ראשו האחד שבארץ היו מונחים כלים, דאין מביאין את הטומאה והכלים טהורים, דהא טומאת ארץ העמים משום עצמות הנכרים נגעו בה, ומדחילקו לענין זה בין כה"ג שמאהיל להדיא ע"ג ארץ העמים לבין היכא שהאהיל נעשה ע"י המשכה גרידא שהגשר מאהיל על שניהם, מוכרח דשאני טומאת אהל שע"י המשכה מטומאת אהל שמאהיל בעצמו.

וע"ע במש"כ האור שמח (פ"א מהל' טו"מ הי"ג) בדרך אחרת, שהביא לדברי הגר"א (אדרת אליהו, פר' חוקת) שחילק לגבי נגיעה בקברי עכו"ם, שמטמאים כנגד המת מלמעלה, דטומאה רצוצה היא, ולכך בוקעת ועולה, וחשיב כטומאת מגע, משא"כ כשנוגע שלא כנגד המת אף שמאהיל על הקבר אינו מטמא, דכה"ג משום טומאת אהל הוא, ועכו"ם אינו מטמא באהל, יעוי"ש שהאריך בזה.

קושיא על יסוד זה מהגמ' בב"מ

והנה יש להקשות על כל עיקר יסוד זה, דלהאיהל על קברי עכו"ם חשיב ממש כנגיעה שמטמאה בעכו"ם, מהא דאיתא בגמ' (ב"מ שם) דאשכחיה רבה בר אבוא לאליהו שהלך בבית הקברות של עכו"ם, וא"ל רבה בר אבוא לאו כהן הוא מר, והשיב לו אליהו דס"ל כרשב"י דקברי עכו"ם אינן מטמאים, דהתם הרי לכאורה האהיל על הקברים, דהא לא היה שם אהל המשכה מלמעלה להמשיך הטומאה לצדדי הקברים, וא"כ מוכח דאליבא דרשב"י גם בכה"ג

פרשת בלק

מדוע הרג פנחס את כזבי?

ראה באור החיים הק' שכתב: "ואפשר שדן בה משפט הבהמה דכתיב (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרוגו, וכתוב (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם".

מקשה מדוע נסתפק האוה"ח, הלא כן מפורש ברמב"ם

צ"ע מדוע נסתפק בזה האוה"ח וכתבו בדרך אפשר, והלא מפורש כן בדברי הרמב"ם (פ"ב מהל' איסורי ביאה ה"י) שכתב: "כיון שבא על הגויה בזדון הרי זו נהרגת מפני שבאת לישראל תקלה על ידיה

"וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו. ויבוא אחר איש ישראל אל הקבה וידקור את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה" (במדבר כה, ז - ח)

חידושו של האוה"ח הק' שכזבי בת צור נהרגה כדין בהמה, והקושיא עליו שמפורש כן בדברי הרמב"ם

יש לעיין מאיזה דין הרג פינחס את כזבי בת צור?

אספקלריה

ובטעם החילוק בין ב' הדינים יש לפרש, דסבר פינחס דליכא חיוב מיתה אלא באלו שיש גם על הבועל דידהו חיוב מיתה, ודווקא משום שחייב הבועל מיתה נהרגת אף הנבעלת, וכמש"כ האוה"ח שהוא כדן הריגת הבהמה, דהתם הרובע נהרג ג"כ.

מוכיח מהש"ס דרך היכא שהבועל נהרג מיבעי ליה האם הבהמה נהרגת

והנה איתא בגמ' (סנהדרין נה.) לגבי הרובע הבהמה: "בעו מיניה מרב ששת עובד כוכבים הבא על הבהמה מהו, תקלה וקלון בעינן, והכא תקלה איכא קלון ליכא, או דילמא תקלה אע"פ שאין קלון, אמר רב ששת תניתוה מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין ואין מריחין אמרה תורה השחת שרוף וכלה הואיל ובא לאדם תקלה על ידו, המתעה את חברו מדרכי חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה" וכו', ועוד איתא התם (בע"ב): "דבעי רב המנונא ישראל הבא על הבהמה בשוגג מהו, תקלה וקלון בעינן והכא קלון איכא תקלה ליכא, או דילמא קלון אע"פ שאין תקלה". והנה עד כאן לא מצינו שדנה הגמ' אלא כשיש חיוב מיתה לבועל, דהמעשה עצמו מחייב מיתה, בהא מבעיא ליה לגמ' מה גדרי החיוב מיתה לבהמה, אם בעי' תרתי או אפי' חד מינייהו.

כשאין הבועל נהרג אין להוכיח מהריגת הבהמה

אכן כה"ג שאין חיוב מיתה על הבועל, אין להוכיח מהריגת הבהמה שתתחייב מיתה, ודין מיתה אף כה"ג שאין חיוב מיתה על הבועל חידש משה שם בפרשת מטות. ויעויין עוד באור שמח (שם) שכתב בפשיטות בשיטת הרמב"ם שם דהבא על בת גר תושב אין קנאין פוגעין בו, דלפי"ז ה"נ לא תהיה נהרגת. (ודין זה א"ש אפי' להרמב"ם שלא חילק בין אם נהרג הבועל אם לאו, דהכא המעשה דהבועל מצד עצמו מופקע מחיוב מיתה, וזהו גדר אחר.)

מובנים דברי האור החיים הק' דפנחס לא למד כן מבנות מדין דשם נהרגו אף שלא היה חיוב מיתה על הבועל ולכן ביאר שאפשר שלמד כן מבהמה

והשתא י"ל שפיר לפי כל המתבאר, דמש"ה דווקא נקט האוה"ח מסברא, שע"כ טעמו של פינחס לא היה משום הריגה דבנות מדין, ששם היה אף בלא חיוב מיתה על הבועל, משא"כ אצל כזבי בת צור, ולכך לא דן האוה"ח אלא דווקא משום חיוב הריגה דבהמה שהביא שם.

כבהמה, ודבר זה מפורש בתורה שנאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וגו' וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו", עכ"ל.

ויעויין בספר יד המלך על הרמב"ם (שם) לנכד הגאון בעל הנודע ביהודה שכבר עמד בזה, וכתב: "גם באוה"ח עה"ת הביא ג"כ טעם זה כמו שהביאו רבינו וכו', אמנם הוא כתב טעם זה מדעת עצמו הגדולה ובלשון ואפשר, כאילו אינו מוחלט אצלו דזה היה טעם הריגתו, ותמיהני על אור עינו הלא לרבינו היה טעם זה פשוט לו, ואפשר דהואיל דאין מוצא מקום לטעם זה בשום מקום בשני התלמודים וגם לא בתוספתות ומכילתות המקובלות לנו, על כן כתבו בספר תורתנו הקדושה בלשון ואפשר".

יישוב בהקדם הבירור האם הרגו את כולן או רק מי שנבעלה

והנראה ליישב דברי האוה"ח, ובהקדם מה שהקשה המגיד משנה על דברי הרמב"ם שם, היאך הביא הרמב"ם מקור לדבריו מהריגת בנות מדין, והרי שם בפר' מטות (לא, יז) שאמר להם משה להרוג כל יודעת משכב הרגו אף מי שלא נבעלה, כדאיתא בגמ' (יבמות ס:), והטעם שהרגו אותן לפי שעל ידיהן עבדו ישראל ע"ז ומתו רבים מהם. ויעויין ש"במ"מ שכתב בסוף דבריו שם שאפשר שהביא הרמב"ם מהתם, דאי הרגו אפי' ראויה לביאה, כ"ש שהבאה בזדון שתיהרג.

מרש"י משמע שמשה הקפיד דוקא על אלו שנבעלו והנראה בדעתו אמנם המעין שם ברש"י יראה שמשה קצף על שלא הרגו את אותן שהכירו בהן שנבעלו, וכדכתיב "הן הנה" דייקא, וממילא נראה שהיתה הטענה דווקא על אלו שהכירו, ובספורנו מפורש כן שזה היה עיקר הקפידא. וא"כ י"ל שזה היה פשוט למשה שאלו שהכירו בהן שנבעלו היו מחוייבות מיתה, אף בלא ציווי מפורש, והיינו שחייבות מיתה בכל מקום. ואף שבפועל הורה להם להרוג כל יודעת משכב, מ"מ זה היה ציווי מחודש מעתה, אך עיקר הקפידא דמשה היה על הנבעלות הידועות.

פנחס סבר אחרת בעניין זה וטעמו

אולם י"ל דפינחס עצמו לא סבר סברא זו, ויש להכריח כן, שהרי פינחס עצמו היה משוח מלחמה במלחמת מדין, ואף שבמעשה דזמרי הרג את כזבי בת צור מדעתו, אעפ"כ את הנבעלות לישראל שבבנות מדין לא הרג. וע"כ סבר פינחס שאין חיוב מיתה לנבעלות, שאם היה דין החיוב מיתה דידהו כחיוב מיתה של כזבי בת צור, מדוע לא הרגן פינחס עצמו שידע כן מסברא במעשה דזמרי.

אספקלריה

יו"ל ע"י המכון המדעי טכנולוגי להלכה

רחוב הפסגה 1, בית וגן ירושלים 9646501 ת.ד. 16121

טל: 02-6424880, 02-6423230, 02-6416505

machon.halacha@gmail.com | www.machonhalacha.co.il

עורך אחראי: הרב ישראל טייטל

לתגובות, שאלות והערות ניתן לפנות באימייל: aspakdrya@gmail.com

